

به نام یزدان پاک

دایره المعارف تحلیلی حقوق

دکترین حقوق

حقوق تجارت

تالیف و تحلیل و تحقیق

گروه مولفین پردازش

سرشناسه	: گروه مولفین
عنوان و پدیدآور	: دایره المعاف تحلیلی حقوق- حقوق تجارت / گردآورندگان: گروه مولفین پردازش
مشخصات نشر	: تهران: پردازش
مشخصات ظاهری	: ص: ۲۲×۲۹ س.م.
فروست	: دایره المعاف تحلیلی حقوق- حقوق تجارت
شابک	: ۹۷۸-۶۳۵-۵۸۸۴-۱۵-۱

حق چاپ محفوظ و متعلق به ناشر است.

دایره المعاف تحلیلی حقوق- حقوق تجارت

گردآورندگان	: گروه مولفین پردازش
ناشر	: پردازش
چاپ اول	: ۱۴۰۵
تعداد	: ۱۰۰
حروفچینی	: پردازش
چاپ و صحافی	: پردازش
قیمت	: ۱۹۰۰۰۰۰ تومان

نشر پردازش

تهران: میدان انقلاب، خیابان فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، روبهروی اداره پست، پلاک ۱۳۲ و ۱۳۰ ساختمان پردازش

تلفن: ۶۶۹۷۵۵۶۶ (۱۰۰ خط) دورنگار: ۶۶۴۰۷۴۰۸

www.Pardazesh.org

سایت برتر کشور در چهارمین و پنجمین همایش ملی تجارت الکترونیک

جدول توزیع فراوانی موضوعی سؤالات دکتری حقوق تجارت (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵)

حوزه اصلی و مباحث فرعی	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	مجموع	درصد فراوانی
۱. شرکت‌های سهامی (لایحه اصلاحی ۱۳۴۷)								
۱.۱ تشکیل، سهام، سهام وثیقه و سهام خزانه	۲	۱	۱	۱	۲	۲	۹	۹.۴۷ %
۱.۲ مجامع عمومی، حدنصاب‌ها و تشریفات تصمیم‌گیری	۳	۲	۲	۲	۱	۱	۱۱	۱۱.۵۸ %
۱.۳ مدیریتان، اختیارات (ماده ۱۱۸)، معاملات (ماده ۱۲۹) و بازرسان	۲	۳	۳	۲	۲	۳	۱۵	۱۵.۷۹ %
۱.۴ تغییرات سرمایه (افزایش/کاهش)، ادغام، تجزیه و تصفیه	۲	۲	۲	۱	۳	۱	۱۱	۱۱.۵۸ %
۲. سایر شرکت‌های تجارتی (قانون								

حوزه اصلی و مباحث فرعی	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	مجموع	درصد فراوانی
تجارت (۱۳۱۱)								
۲.۱ شرکت با مسئولیت محدود، تضامنی، نسبی و مختلط	۲	۲	۲	۱	۲	۱۱		۱۱.۵۸ %
۳. اسناد تجاری و نظام‌های پرداخت								
۳.۱ شرایط شکلی، صدور، قبولی و تعهد براتی	۲	۲	۳	۲	۲	۱۳		۱۳.۶۸ %
۳.۲ ظهورنویسی، ضمانت و مسئولیت تضامنی	۲	۲	۱	۲	۲	۱۰		۱۰.۵۳ %
۳.۳ دعاوی، ایرادات، مرور زمان و رژیم چک و سامانه صیاد	۱	۲	۱	۲	۱	۹		۹.۴۷ %
۴. ورشکستگی، تصفیه و قرارداد ارفاقی								
۴.۱ احراز توقف، آثار حکم	۲	۱	۲	۲	۱	۹		۹.۴۷ %

حوزه اصلی و مباحث فرعی	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	مجموع	درصد فراوانی
ورشکستگی و دوران مشکوک								
۴.۲ هیئت جرما، مطالبات، تصفیه و ورشکستگی فرامرزى	۱	۲	۱	۲	۲	۹	۹.۴۷ %	
۵. عملیات بازرگانی، قراردادها و تجارت بین الملل								
۵.۱ دلالتی، حق العمل کاری، متصدی حمل و نقل و قبض انبار	۲	۲	۲	۲	۱	۱۱	۱۱.۵۸ %	
۵.۲ اینکوترمز، بیع بین المللی کالا (CISG) و پرداخت ها (اعتبارات/ضمانت نا مه ها)	۱	۱	۲	۱	۲	۸	۸.۴۲ %	
مجموع سوالات سال	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۲۰	۲۰	۱۱۹	۱۰۰٪

گزارش تحلیلی و توصیه‌های راهبردی آزمون دکتری

۱. تحلیل روندها:

- **ظهور پرشتاب مباحث تجدید ساختار شرکتی:** همان‌طور که در داده‌های سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ مشهود است، مباحث «ادغام و تجزیه شرکت‌ها» (به‌ویژه مفاهیم جانشینی عام، انتقال قهری بدون نیاز به محضر و تفکیک تجزیه کلی از جزئی) از حالت طرح گاه‌به‌گاه خارج شده و به محورهای ثابت سوالات ساختاری شرکت‌ها تبدیل شده‌اند.
- **حرکت به سمت دعاوی کاربردی و رویه قضایی:** تمرکز سؤالات از پرسش‌های صرف نص مواد به سوی طرح پرونده‌های تلفیقی با «قانون اجرای احکام مدنی» (مانند توقیف طلب شرکت از سهامدار بابت مبلغ پرداخت‌نشده سهام موضوع ماده ۳۳ لایحه قانونی) و مقررات نوین قانون صدور چک تغییر جهت داده است.

۲. معرفی مباحث کلیدی و پرتکرار (هسته مرکزی قبولی):

- **اسناد تجارتي سنتی و چک صیادی (سهام ۲۵.۴۷٪):** تسلط تام بر اصل عدم استناد به ایرادات، استثنائات آن (جعل، عدم سمت، حجر) و احکام شکلی و مسئولیتی تضامن و ظهرنویسی، بالاترین بازدهی نمره را در آزمون داراست.
- **شرکت‌های سهامی لایحه قانونی ۱۳۴۷ (سهام ۲۲.۹۸٪):** شناخت تفکیکی مسئولیت مدیران در ورشکستگی (ماده ۱۴۳)، رژیم معاملات مدیران (ماده ۱۲۹)، حدود اختیارات ظاهری (ماده ۱۱۸) و طبقات ممنوعیت بازرسان قانونی (ماده ۱۴۷) مباحثی هستند که هر ساله بدون استثنا محل طرح سؤال بوده‌اند.
- **احکام ورشکستگی و تصفیه (سهام ۱۷.۳۹٪):** تسلط بر آثار توقف از تأدیه دیون، معاملات دوره مشکوک (ماده ۴۲۳ ق.ت)، ممنوعیت پذیرش اعسار از شخص حقوقی و مبحث ورشکستگی بین‌المللی پایه‌های ثابت بودجه‌بندی هستند.

۳. توصیه‌های راهبردی مطالعه:

- **دقت در تله‌های انحرافی طبقات قرابت مدنی در بازرسی:** همواره به یاد داشته باشید که ممنوعیت بازرسی ویژه طبقات اول و دوم است؛ بنابراین قرابت‌های طبقه سوم (مانند عمو، عمه، دایی و خاله مدیرعامل) خروج موضوعی از منع قانونی داشته و انتخاب آنان کاملاً صحیح است.
- **تفکیک مسئولیت تضامنی از نسبی در شرکت‌ها:** تضامن مدیران در ورشکستگی موضوع ماده ۱۴۳ منحصرأً ویژه شرکت‌های سهامی است و در شرکت با مسئولیت محدود، مسئولیت مدیران بر اساس قواعد عام مدنی و به تساوی نسبی است.
- **مطالعه تطبیقی با قوانین خاص:** تسلط هم‌زمان بر لایحه قانونی ۱۳۴۷ با «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر» (در خصوص سهام خزانه و ماده ۱۴۱) و «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی» (در خصوص افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها) برای پاسخ‌گویی به گزینه‌های دام‌دار طراحان الزامی است.

مقدمه تحلیلی: کالبدشکافی روند تحولات و هندسه مفهومی سؤالات دکتری حقوق تجارت (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵)

تحلیل جامع آزمون‌های ورودی دوره دکتری حقوق تجارت در بازه زمانی شش ساله (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵) و تطبیق آن با ساختار «کتاب درسنامه دکترین حقوق تجارت انتشارات پردازش»، نشان‌دهنده یک دگرگونی پارادایمی و تغییر رویکرد ساختاری در ذهنیت طراحان سازمان سنجش است. هدف از این مقدمه، ارائه یک نقشه راه راهبردی به داوطلبان است تا به جای انباشت منفعلانه داده‌های متنی، با تمرکز بر وزن‌های آماری، الگوهای پرتکرار، و خطوط فکری مسلط بر آزمون، به مطالعه هدفمند و هوشمندانه بپردازند.

۱. مباحث پایدار و همواره پرتکرار (هسته سخت و بنیادین آزمون)

بر اساس داده‌های آماری تجمیعی در طول این ۶ دوره، آزمون دکتری همواره متکی بر سه ستون اصلی بوده که بیش از ۶۵ درصد از کل بودجه‌بندی را به خود اختصاص داده‌اند:

- **اسناد تجارتي سنتی و اصول حاکم (سهم ۲۵.۴۷٪):** این حوزه همواره پرحجم‌ترین بخش آزمون بوده است. طراحان به صورت مستمر بر مفاهیمی چون «اصل عدم توجه به ایرادات در برابر دارنده با حسن نیت» و استثنائات بنیادین آن (ایرادات مطلق: جعل، حجر، عدم سمت نماینده)، «اصل استقلال امضاها»، و «تضامن تجاری عرضی» دست گذاشته‌اند. از سال ۱۴۰۱ به بعد، ابعاد شکلی و تکالیف سامانه صیاد در قانون جدید صدور چک و مقایسه تطبیقی آن با انتقال طلب مدنی به یکی از پایه‌های ثابت پرسش‌ها تبدیل شده است.
- **شرکت‌های سهامی بر پایه لایحه اصلاحی ۱۳۴۷ (سهم ۲۲.۹۸٪):** دومین مبحث سنگین آزمون است که تمرکز آن بر مواد بحرانی و تعارض‌برانگیز است:
 - *اختیارات ظاهری و دکترین حمایت از ثالث:* ماده ۱۱۸ لایحه و بی‌اثری تحدید اختیارات در برابر اشخاص ثالث با حسن نیت.
 - *معاملات مدیران با شرکت و تعارض منافع:* ماده ۱۲۹ و ضمانت اجرای بطلان نسبی و مسئولیت تضامنی مدیران در برابر شرکت.
 - *مسئولیت مدنی و تضامنی مدیران در ورشکستگی:* ماده ۱۴۳ لایحه به عنوان تضامن قهری قانونی.
 - *جهت رد و شرایط بازرسان:* تفکیک ظریف طبقات قرابت مدنی طبق ماده ۱۴۷ و خروج طبقه سوم (نظیر عمو و دایی) از شمول ممنوعیت قانونی.
- **ورشکستگی، تصفیه و قرارداد ارفاقی (سهم ۱۷.۳۹٪):** احراز تاریخ توقف و آثار قهری صدور حکم، کالبدشکافی معاملات دوره مشکوک بر مبنای ماده ۴۲۳ و ۴۲۶ قانون تجارت (بطلان معاملات بلاعوض و توثیقی مسبوق به تبانی و اضرار)، شمول قواعد ورشکستگی بر اشخاص حقوقی و ممنوعیت اعسار بر پایه ماده ۱۵ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، به صورتی یکنواخت در تمام دوره‌ها تکرار شده است.

۲. چرخش‌های روش‌شناختی و موضوعی طراحان (تغییر از نص‌محوری به حل مسئله و تجدید ساختار)

روند تحولات از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵ گویای دو دگرگونی اساسی در سبک و جهت‌گیری سؤالات است:

- **گذار از سؤالات متنی (نص‌محور) به سمت سناریوهای پرونده‌ای و پیوند با رویه قضایی:** در سال‌های نخستین (۱۴۰۰ و ۱۴۰۱)، سؤالات تا حد زیادی جنبه آزمون حافظه و بازگویی نص صریح مواد را داشت. اما از سال ۱۴۰۲ به این سو، پرسش‌ها ماهیتی «مسئله‌محور و شبه‌قضایی» یافته‌اند؛ به گونه‌ای که یک سناریوی تجاری پیچیده با فرض دخالت چند شخص، ظهنویسی، شرکت تجاری و

بانک مطرح می‌شود و داوطلب باید قواعد تجاری را در تلاقی با «قانون اجرای احکام مدنی» (نظیر توقیف طلب شرکت از سهامدار بابت مبلغ پرداخت‌نشده سهم بر پایه ماده ۳۳ لایحه قانونی) یا آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور تحلیل و اعمال نماید.

- **جهش چشمگیر مباحث تجدید ساختار شرکتی (ادغام و تجزیه):** تا پیش از سال ۱۴۰۳، مباحث ادغام و تجزیه سهم ناچیزی در آزمون داشتند. اما در آزمون‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵، این مباحث با اتکا به «فصل نهم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» و «قوانین برنامه‌های توسعه» رشد جهشی پیدا کرده‌اند. طراحان به طور ویژه بر مفاهیمی چون «اصل جانشینی عام (Universal Succession)»، «انتقال قهری اموال غیرمنقول به شرکت پذیرنده بدون نیاز به تنظیم سند در دفاتر اسناد رسمی»، «انتقال مرحله تصفیه در ادغام و تجزیه کلی»، و «تفاوت تجزیه کلی با تجزیه جزئی از حیث زوال یا بقای شخصیت حقوقی» تمرکز کرده‌اند.

۳. دیدگاه‌ها و مراجع فکری اثرگذار بر ادبیات سؤالات

تحلیل گزینه‌ها و پاسخ‌های تشریحی سؤالات نشان می‌دهد که خط فکری آزمون تحت تأثیر چند شخصیت و منبع مرجع شکل گرفته است:

- **مکتب تحلیلی دکتر ربیعا اسکینی:** نگاه مبتنی بر تفکیک تعهد تجاری از تعهد منشأ مدنی، تأکید بر استقلال مطلق اسناد تجاری، تحلیل صوری بودن برات و سفته، و قواعد حاکم بر ورشکستگی فرامرزی (بررسی تطبیقی نظریه وحدت/جهان‌شمولی در برابر سرزمینی بودن) قرابت مستقیمی با تألیفات دکتر اسکینی دارد.
- **رویکرد کاربردی و شرکتی دکتر محمود صقری و دکتر بهروز اخلاقی:** در حوزه تغییرات ساختاری شرکت‌ها، تحلیل دکترین اختیارات ظاهری مدیران در برابر اشخاص ثالث با حسن نیت (برگرفته از دستورالعمل‌های اروپایی و حقوق فرانسه)، و رژیم افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها بر پایه قوانین متأخر، رد پای آراء و ادبیات این اساتید به وضوح در گزینه‌ها دیده می‌شود.
- **خوانش‌های فقهی-حقوقی معاصر در تلفیق با فقه معاملات:** طراحان توجه ویژه‌ای به هم‌پوشانی نهادهای تجارت با ابواب فقهی (نظیر تطبیق قبولی برات با حواله، قبولی شخص ثالث با ضمان تبرعی، و انحلال قهری مدیر تصفیه با احکام حجر مفلس) داشته‌اند که در ساختار تحلیلی کتاب دکترین پردازش به طور کامل برجسته شده است.

۴. توصیه‌های راهبردی و استراتژی مطالعه برای داوطلبان

۱. **اولویت‌بندی زمانی بر مبنای توزیع وزن‌ها:** ابتدا تسلط کامل بر اسناد تجاری (با تمرکز بر ایرادات و تضامن) و شرکت‌های سهامی (مواد ۱۱۸، ۱۲۹، ۱۴۳، ۱۴۷ و ۲۷۱) را کسب کنید؛ این دو بخش نیمی از نمره شما را تضمین می‌کنند.
۲. **مطالعه تلفیقی با قوانین خاص اقتصادی و آیین دادرسی:** به هیچ وجه به مطالعه صرف لایحه ۱۳۴۷ و قانون تجارت ۱۳۱۱ اکتفا نکنید. تسلط بر «قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰)»، «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر (سهم خزانة و ماده ۱۴۱)»، «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی (تجدید ارزیابی دارایی‌ها)»، «ماده ۱۵ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی»، و مواد مربوط به «توقیف اموال نزد ثالث در قانون اجرای احکام مدنی» شرط قطعی موفقیت است.
۳. **دقت در تله‌های اصولی و استثنائات**
آمره: طراحان همواره از تله‌های مرزی بهره می‌برند؛ مانند تمایز بطلان مطلق وام به مدیران (ماده ۱۳۲) از بطلان نسبی معاملات (ماده ۱۲۹)، خروج خویشاوندان طبقه سوم از منع بازرسی، و نفی تضامن مدیران در شرکت با مسئولیت محدود در برابر جواز تضامن در شرکت سهامی (ماده ۱۴۳). کتاب حاضر بر مبنای خنثی‌سازی دقیق این تله‌های مفهومی بازاریابی و تدوین گردیده است.

مقدمه

به نام یزدان پاک. سپاس و ستایش پروردگار یکتا را سزااست که توفیق عنایت فرمود تا اثری بدیع، نظام‌مند و ماندگار در عرصه ادبیات حقوقی کشور به جامعه علمی، اساتید ارجمند، پژوهشگران گرامی و داوطلبان فرهیخته آزمون دکتری تخصصی حقوق تقدیم گردد. اثر حاضر، حاصل ماه‌ها پژوهش پیوسته، تحلیل موشکافانه داده‌ها و کاربست خرد جمعی گروه مؤلفین انتشارات پردازش است؛ اثری که نه تنها یک درس‌نامه، بلکه نقشه‌راهی استراتژیک، مستند و تحلیلی برای گشودن گره‌های غامض و تسلط بر پیچیده‌ترین مسائل حقوق تجارت و بازرگانی بین‌الملل به شمار می‌آید.

۱. ضرورت تدوین و هویت علمی مجموعه

تحصیل در دوره دکتری تخصصی حقوق، مستلزم گذار از مرز دانسته‌های سطحی و متون کلیشه‌ای به سوی درک عمیق، استدلال تحلیلی، توانایی پیوند میان‌رشته‌ای و حل پرونده‌های پیچیده حقوقی است. سال‌ها تجربه آموزشی و پژوهشی انتشارات پردازش در حوزه تحصیلات تکمیلی نشان داده است که بخش عمده‌ای از داوطلبان به دلیل فقدان یک منبع جامع، موازی‌خوانی‌های خسته‌کننده، عدم آگاهی از کانون‌های تمرکز طراحان و ناآشنایی با هندسه پنهان آزمون‌های سازمان سنجش، بخش چشمگیری از توان ذهنی و زمانی خود را از دست می‌دهند. اثر پیش‌رو به عنوان «دایره‌المعارف تحلیلی حقوق: دکترین حقوق تجارت» برای پاسخ به این خلاء بنیادین تدوین گردیده است تا با تلفیق دکترین‌های برجسته، نصوص قانونی حاکم، اسناد بین‌المللی و قواعد فقه معاملات، مرجعی بی‌بدیل و استاندارد در دسترس پژوهشگران و داوطلبان قرار دهد.

۲. روش‌شناسی پژوهش و پایه‌های طراحی کتاب

این مجموعه آموزشی-پژوهشی بر پایه یک روش‌شناسی علمی چهارگانه و دقیق طراحی شده است:

- **تحلیل داده‌محور آزمون‌های ۶ سال اخیر (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵):** کلیه آزمون‌های برگزارشده در ۶ دوره اخیر سازمان سنجش آموزش کشور در کد رشته‌های حقوق خصوصی (۲۱۵۷) و مجموعه حقوق (۲۱۵۴) مورد ارزیابی، بازتوزیع و کالبدشکافی آماری دقیق قرار گرفته‌اند. تعداد دقیق پرسش‌ها، نرخ تکرار هر سرفصل، وزن‌ها و بارم‌های ارزشیابی استخراج و در قالب جدول توزیع فراوانی موضوعی در آغاز کتاب تثبیت گردیده است.
- **انطباق تمام‌عیار با آخرین سرفصل‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم:** ساختار کتاب، دسته‌بندی مباحث کلان، زیربخش‌ها و ریزبخش‌ها عیناً بر پایه استانداردها و مصوبات آموزشی سرفصل‌های دکتری سامان یافته و پیوستگی مباحث با برنامه‌های آموزشی دانشکده‌های حقوق حفظ شده است.

- به روز رسانی جامع با آخرین قوانین و مقررات حاکم بر نظام حقوقی ایران: در تحلیل نصوص و سناریوها، قوانین موضوعه اخیر و خاص تجاری نظیر قانون اصلاح قانون صدور چک (مصوب ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰)، قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر (ماده ۲۸ راجع به سهام خزانه)، قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی (ماده ۱۴ در خصوص تجدید ارزیابی دارایی‌ها)، قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی (ماده ۱۵ راجع به منع اعسار شخص حقوقی) و فصل نهم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (در ادغام و تجزیه) به طور بنیادین در تاروپود متن درس‌نامه تنیده شده‌اند.
- تطبیق موشکافانه با اسناد و کنوانسیون‌های تجاری بین‌المللی: از آنجا که حقوق تجارت با اقتصاد جهانی و نظام‌های پرداخت فرامرزی گره خورده است، مقررات متحدالشکل اتاق بازرگانی بین‌المللی (اینکوترمز ۲۰۲۰، یوسی پی ۶۰۰، یورداگ ۷۵۸، یورسی ۵۲۲)، کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (۱۹۸۰ وین)، کنوانسیون‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۳۱ ژنو و آنسیتال در تطبیق با قانون تجارت ایران تحلیل شده‌اند.

۳. هندسه ساختاری و محتویات بسته آموزشی هر درس‌نامه

یکی از ویژگی‌های ممتاز این اثر، ساختار معماری ثابت، هدفمند و گام‌به‌گام آن در هر بخش است؛ به گونه‌ای که هیچ مبحثی بدون پوشش همه‌جانبه رها نشده است:

- **درس‌نامه تحلیلی تجارت:** تبیین ژرف، عمیق و مفهومی مواد قانونی و دکترین‌های حاکم بر پایه مسائل مطروحه در حقوق شرکت‌ها، اسناد براتی و ورشکستگی با رویکرد حل مسئله.
- **تطبیق حقوق تجارت با فقه معاملات و حقوق مدنی:** ایجاد پیوند مفهومی و اصولی میان نهادهای حقوق تجارت با ابواب فقهی (مانند مقایسه قبولی برات با عقد حواله، قبولی شخص ثالث با ضمان تبرعی، سهام وثیقه با عقد رهن و تعهد سهم با شرط ابتدایی و عموم ادله وفای به عهد)، که پاسخی مستقیم به سؤالات تطبیقی و مبنایی آزمون دکتری است.
- **پیوست قوانین خاص، آرای وحدت رویه و اسناد فرامرزی:** ارائه مستندات رویه قضایی، آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور (نظیر رأی ۷۲۹ در صلاحیت مجامع و رأی ۷۸۸ در خسارت تأخیر تأدیه ورشکسته) و استانداردهای تطبیقی حقوق تجارت فرانسه، انگلیس و اتحادیه اروپا.
- **تله‌های مفهومی و جدول مقایسه‌ای:** استخراج ظریف‌ترین دوقطبی‌های گمراه‌کننده، استثنائات آمره و تله‌هایی که طراحان آزمون در قالب گزینه‌های انحرافی می‌گنجانند، همراه با جداول مقایسه‌ای موجز که در کمترین زمان بیشترین دقت تحلیلی را ایجاد می‌کنند.

- بانک تست‌های طبقه‌بندی‌شده آزمون‌های سراسری: گزینش و درج تمام تست‌های مرتبط آزمون‌های ۶ سال گذشته همراه با پاسخ تشریحی جامع و مستند که نه تنها گزینه صحیح، بلکه دلایل بطلان تک‌تک گزینه‌های دیگر را با ذکر نص قانون کالبدشکافی می‌کند.
- شبیه‌سازی آزمون آتی (تست‌های تألیفی استاندارد): ارائه تست‌های تألیفی نوین، مسئله‌محور و سناریویی با درجه دشواری منطبق بر آزمون‌های دکتری پیش‌رو، جهت سنجش عیار تسلط و تثبیت آموخته‌های داوطلب در پایان هر گفتار.

۴. بودجه‌بندی آماری و اولویت‌بندی راهبردی مباحث

بر اساس ارزیابی آماری و کارنامه شش دوره اخیر آزمون دکتری (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵)، نقشه توزیع بارم و کانون‌های تمرکز طراحان به سه اولویت راهبردی زیر تقسیم‌بندی شده است:

- اولویت اول | سطح الماس (بسیار حیاتی / سهم ۷۱ بارم آزمون):

○ شرکت‌های سهامی بر پایه لایحه اصلاحی ۱۳۴۷ (۳۶ بارم): شامل مباحث تشکیل، سهام ممتاز، سهام وثیقه و سهام خزانه، رژیم توقیف مبالغ پرداخت‌نشده سهم (ماده ۳۳)، حدنصاب‌های مجامع عمومی و نظریه بطلان قابل تصحیح (مواد ۲۷۰ و ۲۷۱)، اختیارات ظاهری هیئت‌مدیره در برابر ثالث (ماده ۱۱۸)، معاملات با شرکت (ماده ۱۲۹)، مسئولیت تضامنی مدیران در ورشکستگی (ماده ۱۴۳)، شرایط رد بازرسان قانونی و خروج طبقه سوم قرابت مدنی از شمول منع (ماده ۱۴۷)، افزایش سرمایه و سلب حق تقدم، کاهش اجباری سرمایه (ماده ۱۴۱)، ادغام و تجزیه شرکت‌ها و قواعد انحلال ارادی و مداخله مرجع ثبت طبق ماده ۲۳۱.

○ اسناد تجارتنی سنتی و مقررات نوین پرداخت (۳۵ بارم): شامل الزامات صوری و ضمانت اجرای ماده ۲۲۶ ق.ت و کنوانسیون ژنو، قبولی برات و قبولی شخص ثالث، اصول وصف تجریدی، تنجیزی، استقلال امضاها و تضامن، اصل عدم توجه به ایرادات و استثنائات مطلق آن، مواعد واخواست و مرور زمان، ظهرنویسی و کالتی و وثیقه‌ای، و تحولات بنیادین سامانه صیاد، چک‌های تضمینی و صدور اجراییه مستقیم طبق ماده ۲۳ قانون چک.

اولویت دوم | سطح طلا (بالا / سهم ۲۰ بارم آزمون):

- ورشکستگی، تصفیه و سایر شرکت‌های تجاری (۲۰ بارم): شامل معیارهای احراز توقف و آثار صدور حکم ورشکستگی، تسری به اشخاص حقوقی و منع اعسار طبق ماده ۱۵ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، معاملات دوره مشکوک (مواد ۴۲۳ و ۴۲۶ ق.ت)، عملیات اداره تصفیه و هیئت غرما، ورشکستگی فرامرزی، و احکام شرکت‌های با مسئولیت محدود (با تأکید بر مسئولیت نسبی مدیران)، شرکت‌های تضامنی، نسبی، مختلط و تبدیل ساختار شرکت‌ها.

• اولویت سوم | سطح نقره (ویژه و تکمیلی / سهم ۹ بارم آزمون):

- تجارت بین‌الملل، قراردادها و عملیات بازرگانی داخلی (۹ بارم): شامل اصطلاحات کلیدی اینکوترمز ۲۰۲۰ (FCA, CFR, DAP, DPU)، کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (CISG)، اعتبارات اسنادی (UCP ۶۰۰)، ضمانت‌نامه‌های بانکی (URDG ۷۵۸)، ابزارهای نوین فاکتورینگ، فورفیتینگ و BPO، در کنار قراردادهای سنتی دلالتی (مسئولیت مفروض ماده ۳۳۹ ق.ت)، حق العمل‌کاری و معامله با خود، متصدی حمل‌ونقل، اسناد انبارهای عمومی (قبض انبار و برگ وثیقه) و قائم‌مقام تجاری و آثار ثبتی قید اجتماع (ماده ۳۹۷ ق.ت).

۵. ابزارهای تکمیلی پایان کتاب

در راستای غنای علمی و تسهیل پژوهش‌های محققان، بخش‌های پایانی کتاب مجهز به دو ابزار راهبردی گردیده است: نخست «واژه‌نامه و اصطلاح‌شناسی تخصصی و تطبیقی» که تمام واژگان کلیدی، اصطلاحات دکترین، مفاهیم انگلیسی و بین‌المللی به‌کاررفته در متن را با تبیین مفهومی تشریح می‌نماید؛ و دوم «نمایه و فهرست تحلیلی-موضوعی دقیق (Index)» که داوطلب را قادر می‌سازد در کوتاه‌ترین زمان ممکن، تمامی پیوندهای مفهومی، سناریوها و شماره صفحات مربوط به یک موضوع را ردیابی و بازیابی کند. افزون بر آن، فهرست منابع کتاب بر اساس شیوه‌نامه بین‌المللی APA مستندسازی شده تا اصالت استنادهای فقهی، تقنینی، بین‌المللی و قضایی تثبیت گردد.

امید است این مجموعه که عصاره سال‌ها تجارب آموزشی، تدریس و تحلیل علمی گروه مؤلفین پردازش است، مشعلی فروزان فراراه پویندگان دانش حقوق تجارت قرار داده و داوطلبان عزیز را تا دستیابی به قله‌های رفیع موفقیت و پذیرش در مقطع دکتری تخصصی حقوق یاری رساند. توفیق همگان را از درگاه ایزد دانا خواستاریم.

گروه مؤلفین پردازش

پاییز ۱۴۰۵

فهرست مطالب

.....	حقوق تجارت و بازرگانی بین الملل	۹
.....	شرکت های سهامی (لایحه اصلاحی ۱۳۴۷)	۹
.....	ساختار تشکیل، سرمایه و سهام شرکت سهامی	۹
.....	انواع سهام (بانام، بی نام، ممتاز، سهام وثیقه مدیران)؛ ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط خود شرکت	۹
.....	و استثنای «سهام خزانه» در بورس	۹
.....	ساختار تشکیل، سرمایه و سهام شرکت سهامی	۱۵
.....	انواع سهام (بانام، بی نام، ممتاز، سهام وثیقه مدیران)؛ ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط خود شرکت	۱۵
.....	و استثنای سهام خزانه در بورس	۲۱
.....	رژیم حقوقی مبلغ پرداخت نشده سهام؛ تعهد سهامداران و جواز توقیف آن توسط بستانکاران شرکت	۲۱
.....	(ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت)	۲۷
.....	مجامع عمومی و تشریفات تصمیم گیری	۳۴
.....	مجامع عمومی مؤسس، عادی و فوق العاده؛ حدنصاب های قانونی رسمیت و اکثریت در نوبت های اول	۳۴
.....	و دوم	۳۴
.....	تشریفات شکلی دعوت مجامع؛ مواعد نشر آگهی و ارسال دعوت نامه؛ ضمانت اجرای نقض تشریفات و نظریه «بطلان قابل تصحیح» مصوبات مجامع (مواد ۲۷۰ و ۲۷۱ ل.ا.ق.ت)	۴۰
.....	ارکان اداره و نظارت؛ مدیران و بازرسان	۴۷
.....	اختیارات هیئت مدیره و مدیرعامل در برابر اشخاص ثالث با حسن نیت (ماده ۱۱۸ ل.ا.ق.ت) و قلمرو	۴۷
.....	اعتبار امضاها و مجاز	۴۷
.....	رژیم معاملات مدیران با شرکت (ماده ۱۲۹ ل.ا.ق.ت)؛ ضمانت اجرای تخلف؛ مسئولیت مدنی و تضامنی	۵۳
.....	مدیران در ورشکستگی (ماده ۱۴۳ ل.ا.ق.ت)	۵۳
.....	شرایط و ممنوعیت های بازرسان قانونی؛ تحلیل قرابت نسبی و سببی طبقات اول و دوم و خروج طبقه	۶۰
.....	سوم (نظیر عمو) از شمول ممنوعیت قانونی	۶۰
.....	تغییرات ساختاری، ادغام و تجزیه شرکت ها	۶۷
.....	روش های افزایش سرمایه (آورده نقدی، مطالبات، اندوخته) و افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید	۶۷
.....	ارزیابی دارایی ها بر پایه قوانین خاص معتبر؛ رژیم سلب حق تقدم	۶۷

کاهش اختیاری و اجباری سرمایه (ماده ۱۴۱ ل.ا.ق.ت): تشریفات و تضمینات دفاعی بستانکاران.....	۷۲
ادغام و تجزیه کلی و جزئی؛ اصل جانشینی عام، انتقال قهری اموال غیرمنقول بدون نیاز به ثبت محضر و انتفای مرحله تصفیه.....	۷۸
انحلال اختیاری و ورشکستگی تنها مدیر تصفیه؛ صلاحیت مرجع ثبت شرکت‌ها در دعوت مجمع عمومی عادی جهت تعیین جانشین (ماده ۲۳۱ ل.ا.ق.ت).....	۸۵
اسناد تجارتي و نظام‌های پرداخت.....	۹۱
اسناد تجارتي سنتی (برات و سفته) و اصول حاکم.....	۹۱
قبولی برات و قبولی شخص ثالث؛ وجوه اشتراک (امضا روی سند، تعهد تأدیه در سررسید) و افتراق‌ها (مسئولیت، مواعد، حق رجوع).....	۹۷
اصول حاکم بر اسناد تجارتي: وصف تجریدی، وصف تنجیزی، استقلال امضاها و تضامن امضاکنندگان.....	۱۰۳
اصل عدم توجه به ایرادات در برابر دارنده با حسن‌نیت و استثنائات بنیادین آن (ایرادات مطلق: جعل، فقدان اهلیت، فقدان سمت نماینده).....	۱۱۰
مواعد و اخواست عدم تأدیه؛ سقوط اصل عدم استناد به ایرادات در صورت ترک و اخواست توسط دارنده سهل‌انگار و تنزل به انتقال طلب مدنی.....	۱۱۷
مرور زمان ۵ ساله تجاری (ماده ۳۱۸ ق.ت)، قاعده استفاده بلاجهت (ماده ۳۱۹ ق.ت) و تبرئه ضامن و ظهرنویس پس از مرور زمان.....	۱۲۴
رژیم حقوقی نوین چک و سامانه صیاد.....	۱۳۱
الزامات قانون اصلاح صدور چک (مصوب ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰)؛ ثبت، تأیید و انتقال در سامانه صیاد؛ ماهیت حقوقی چک ثبت‌نشده و تنزل آن به سند عادی مدنی.....	۱۳۱
مسئولیت نماینده در صدور چک صیادی ثبت‌نشده؛ خروج از ماده ۱۹ قانون چک، حاکمیت قواعد عام و کالت مدنی و مسئولیت انحصاری اصیل (شرکت).....	۱۳۸
سازوکار صدور اجرائیه مستقیم دادگاهی (ماده ۲۳ قانون صدور چک) و اجرائیه ثبتی علیه صادرکننده و صاحب حساب.....	۱۴۴
رژیم حقوقی چک‌های تضمینی، امانی، مشروط و سفیدامضا و شیوه توزیع بار اثبات در دادگاه.....	۱۵۲
ظهرنویسی و ضمانت در اسناد تجارتي.....	۱۶۰

اقسام ظهنرویسى (انتقال، وکالت در وصول، وثیقه)؛ احکام هر یک در حقوق ایران و کنوانسیون ژنو و قلمرو دفاعیات بدهکار در برابر دارنده با وکالت در وصول.....	۱۶۰
احکام ظهنرویسى پس از واخواست یا پس از انقضای مهلت واخواست و انطباق آن با انتقال طلب مدنى.....	۱۶۶
ضمانت در اسناد تجارتى و تفاوت‌های ریشه‌ای آن با عقد ضمان مدنى (تضامن تجارى در برابر نقل ذمه).....	۱۷۲
ورشکستگى، تصفیه و سایر شرکت‌های تجارتى.....	۱۷۹
احراز توقف و آثار حکم ورشکستگى.....	۱۷۹
معیارهای احراز توقف از تأدیه دیون؛ دادگاه صالح و چگونگى تعیین تاریخ توقف.....	۱۷۹
آثار عام حکم ورشکستگى؛ سلب مداخله تاجر در اموال، حال شدن دیون مؤجل، منع اجرای اسناد و توقف خسارت تأخیر تأدیه از تاریخ توقف (آرای وحدت رویه).....	۱۸۴
شمول مقررات ورشکستگى بر اشخاص حقوقى و ممنوعیت پذیرش اعسار (ماده ۱۵ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی).....	۱۹۰
معاملات دوران مشکوک تاجر.....	۱۹۷
کالبدشکافى ماده ۴۲۳ قانون تجارت؛ تفکیک بطلان مطلق معاملات بلاعوض از بطلان مشروط معاملات مقیدکننده مال (رهن) منوط به احراز اضرار به بستانکاران.....	۱۹۷
تسرى بطلان رهن در دوره مشکوک به عقد وکالت معطوف به آن بر پایه ماده ۶۶۲ قانون مدنى.....	۲۰۳
عملیات تصفیه، هیئت غرما و قرارداد ارفاقى.....	۲۱۰
اختیارات و تکالیف آمره اداره تصفیه؛ لزوم وصول کلیه مطالبات حال‌شده مالی تاجر (از جمله وصول مهریه زوجه ورشکسته).....	۲۱۰
تصدیق مطالبات، رده‌بندى طلبکاران وثیقه‌دار و عادى و شرایط انعقاد و فسخ قرارداد ارفاقى.....	۲۱۶
ورشکستگى فرامرزى؛ صلاحیت محاکم داخلى و بررسى تطبیقى نظریه وحدت (جهان‌شمولى) در برابر نظریه سرزمینى بودن ورشکستگى.....	۲۲۲
سایر شرکت‌های تجارتى (غیرسهامى).....	۲۳۰
شرکت با مسئولیت محدود؛ تشکیل، تقویم سهم‌الشرکه و مسئولیت مدنى مدیران مقصر خارج از موضوع شرکت بر پایه قاعده تساوى نسبى و نفى تضامن.....	۲۳۰

شرکت‌های تضامنی و نسبی؛ مسئولیت نامحدود شرکا، ورود و خروج شریک و رژیم رجوع طلبکاران	۲۳۶
شرکت‌های مختلط (سهامی و غیرسهامی)؛ ضوابط، نصاب‌ها و محدودیت‌های تبدیل ساختار انواع شرکت‌ها به یکدیگر	۲۴۱
تجارت بین‌الملل، قراردادها و عملیات بازرگانی داخلی	۲۴۸
بازرگانی بین‌الملل و پرداخت‌های نوین	۲۴۸
اصطلاحات اینکوترمز ۲۰۲۰ (Incoterms ۲۰۲۰)؛ نقاط دقیق انتقال ریسک و هزینه در ترم‌های کلیدی: DAP، CFR، FCA و DPU	۲۴۸
کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (CISG ۱۹۸۰)؛ شروط انعقاد، مطابقت کالا، نقض اساسی، تعهدات طرفین در ضمان و ضمانت‌اجراهای فسخ و مطالبه کالای جانشین	۲۵۴
اعتبارات اسنادی (UCP ۶۰۰)؛ اصل استقلال، قاعده تطابق دقیق اسناد و انواع اعتبارات (دیداری، مؤجل، اتکایی، گردان و غیرپادار / Non-operative)	۲۶۰
ضمانت‌نامه‌های بانکی عندالمطالبه (URDG ۷۵۸)؛ اصل تجریدی بودن و منع استناد به ایرادات ناشی از قرارداد پایه	۲۶۶
ابزارهای نوین تأمین مالی؛ مقایسه تطبیقی فاکتورینگ (Factoring)، فورفیتینگ (Forfaiting) و تعهد پرداخت بانکی (BPO)	۲۷۲
اعمال تجارتي ذاتی و تبعی؛ ثبت تجارتي و ارزش اثباتی دفاتر تجارتي قانونی	۲۷۸
قائم‌مقام تجارتي؛ ضرورت ثبت و آگهی قید اجتماع در برابر اشخاص ثالث با حسن‌نیت و نفوذ عمل انفرادی در صورت عدم آگهی (ماده ۳۹۷ ق.ت)	۲۸۳
دلالي؛ شرایط استحقاق اجرت و مسئولیت مفروض دلال در حفاظت از اسناد و وجوه (ماده ۳۳۹ ق.ت)	۲۸۹
در مقایسه با ید امانی مدنی	۲۸۹
حق‌العمل‌کاری؛ انجام معامله به نام خود و به حساب آمر، شرایط معامله با خود (Self-dealing) و استرداد وجوه و کالا	۲۹۴
متصدی حمل‌ونقل و رژیم اسناد انبارهای عمومی (قبض رسید و برگ وثیقه کالا)	۲۹۹

حقوق تجارت و بازرگانی بین الملل

شرکت های سهامی (لایحه اصلاحی ۱۳۴۷)

ساختار تشکیل، سرمایه و سهام شرکت سهامی

انواع سهام (بانام، بی نام، ممتاز، سهام وثیقه مدیران)؛ ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط

خود شرکت و استثنای «سهام خزانه» در بورس

درس نامه تحلیلی تجارت سرمایه شرکت سهامی به قطعات متساوی القیمیتی تقسیم می شود که «سهام» نامیده شده و مبین میزان مشارکت، تعهدات و منافع صاحب آن در شخص حقوقی است (ماده ۲۴ ل.ا.ق.ت). سهام از حیث شکل انتقال به دو دسته «بانام» و «بی نام» تقسیم می گردد؛ سهام بی نام در حکم اسناد در وجه حامل بوده و نقل و انتقال آن صرفاً با قبض و اقباض مادی محقق می شود (ماده ۳۹ ل.ا.ق.ت)، در حالی که انتقال سهام بانام، یک عمل حقوقی تشریفاتی است که لزوماً باید در «دفتر ثبت سهام شرکت» به ثبت رسیده و به امضای انتقال دهنده، انتقال گیرنده یا وکلای قانونی آنان برسد، والا در برابر شرکت و اشخاص ثالث به هیچ روی قابل استناد نخواهد بود (ماده ۴۰ ل.ا.ق.ت). از حیث حقوق مالی و غیرمالی، اصل بر تساوی حقوق صاحبان سهام است، اما مجمع عمومی مؤسس یا مجمع عمومی فوق العاده می تواند به موجب اساسنامه یا به پیشنهاد هیئت مدیره، «سهام ممتاز» را پیش بینی و تصویب نماید؛ امتیازات این سهام می تواند مالی (مانند اولویت در دریافت سود سالانه، اختصاص درصد سود بالاتر یا اولویت در استرداد آورده هنگام تصفیه) یا غیرمالی (مانند حق رأی چند برابر یا اولویت در انتخاب اعضای هیئت مدیره) باشد که تغییر در این امتیازات مستلزم تصویب مجمع عمومی فوق العاده با جلب موافقت دارندگان حداقل نصف این گونه سهام است (مواد ۴۲ و ۹۳ ل.ا.ق.ت). از سوی دیگر، «سهام وثیقه مدیران» ماهیتی توثیقی-قانونی دارد؛ اعضای هیئت مدیره باید تعداد سهامی را که اساسنامه معین کرده تودیع نمایند که این سهام برای تضمین خسارات احتمالی ناشی از تقصیرات مدیران در صندوق شرکت توقیف بوده، غیر قابل انتقال است و وثیقه ای عینی برای جبران ضررهای وارده به شرکت محسوب می شود (مواد ۱۱۴ و ۱۱۵ ل.ا.ق.ت). در نظام حقوقی تجارت، «ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط همان شرکت» به عنوان قاعده ای بنیادین جهت صیانت از سرمایه (Capital Maintenance) و حفظ وثیقه عمومی طلبکاران شناخته می شود؛ چراکه تملک سهام توسط خود شرکت، در واقع کاستن پنهانی از دارایی واقعی، تضعیف حقوق بستانکاران و فراهم سازی زمینه دستکاری قیمت سهام است. با این حال، به موجب ماده ۲۸ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴ و دستورالعمل اجرایی خرید، نگهداری و عرضه «سهام خزانه» مصوب سازمان بورس، استثنایی مهم بر این اصل وارد گردیده است؛ شرکت های سهامی عام پذیرفته شده در بورس یا بازارهای خارج از بورس مجازند تا سقف حداکثر ۱۰ درصد از سهام ثبت شده خود را تحت عنوان «سهام خزانه» خریداری نمایند. سهام خزانه در دوران تملک توسط ناشر، سهمی فاقد حق رأی در مجامع عمومی بوده و هیچ گونه سود سهامی (Dividend) به آن تعلق نمی گیرد تا از سوءاستفاده مدیران از حقوق رأی شرکت جلوگیری شود. تطبیق حقوق تجارت با فقه معاملات و حقوق مدنی در فقه امامیه، شرکت بر دو قسم «شرکت عقدی» و «شرکت اشاعه/قهري» تقسیم می شود. در شرکت عقدی سنتی فقهی (نظیر شرکت

عنان)، ماهیت آورده‌ها غالباً وجه نقد (درهم و دینار) انگاشته شده و امتزاج مادی اموال شرط صحت تصرف دانسته می‌شد؛ در حالی که در حقوق تجارت مدرن، شرکت سهامی یک «شخصیت حقوقی» مستقل از دارایی شرکاست و دارایی شرکت در ملکیت شخص حقوقی قرار می‌گیرد نه در اشاعه مدنی میان شرکا. مفهوم «تعهد سهم» در فقه با نهاد «ضمان ما لم یجب» و اشتغال ذمه معلق مقایسه شده است، اما فقهای معاصر پذیرهنویسی را به عنوان یک قرارداد مستقل یا تعهد بر مبنای شرط ابتدایی نافذ در چارچوب عموم «أَوْقُوا بِالْعُقُودِ» تبیین نموده‌اند. در بحث آورده غیرنقدی، تطبیق با قاعده نفی غرر حاکم است؛ قانون‌گذار تجارت برای جلوگیری از جهل به ثمن و سرمایه شرکت و پیشگیری از اضرار به طلبکاران و سایر شرکا (قاعده لاضرر)، ارزیابی کارشناس رسمی را شرط صحت دانسته تا از صوری‌سازی سرمایه جلوگیری کند، امری که در فقه تحت عنوان لزوم معلوم بودن عوضین در معاوضات تبیین می‌گردد. **پیوست قوانین خاص، آرای وحدت رویه و اسناد فرامرزی** مطابق با قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴، تأسیس و پذیرهنویسی عمومی سهام در شرکت‌های سهامی عام مستلزم اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار است و نظارت سازمان بورس بر شفافیت صورت‌های مالی و تقویم آورده‌ها حاکم است. بر اساس تبصره ۱ ماده ۶ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بانک‌ها و نهادهای اعتباری نمی‌توانند بدون موافقت مراجع بانکی اقدام به تأمین سرمایه نمایند. در اسناد فرامرزی، دستورالعمل‌های تجاری اتحادیه اروپا (Company Law Directives) و گزارش‌های آن‌سیترال در حوزه حقوق شرکت‌ها، تقویم آورده‌های غیرنقدی توسط کارشناس مستقل (Independent Expert) را به عنوان اصل بنیادین دفاع از سرمایه تضمین شده (Capital Maintenance) پذیرفته‌اند تا سرمایه ثبت‌شده در مراجع دولتی بازتاب‌دهنده واقعیت دارایی عینی شرکت باشد.

تله‌های مفهومی و جدول مقایسه‌ای

- **تله سهام خزانه در سهامی خاص:** سهام خزانه منحصرأً ویژه شرکت‌های سهامی عام پذیرفته‌شده در بورس یا فرابورس است؛ خرید سهام شرکت توسط همان شرکت در شرکت‌های سهامی خاص و شرکت‌های سهامی عام غیربورسی مطلقاً ممنوع و باطل است.
- **تله حقوق حاکمیتی سهام خزانه:** سهام خزانه به هیچ وجه حق رأی در مجامع عمومی ندارد و مشمول دریافت سود سالیانه نمی‌شود.
- **تله انتقال سهام بانام:** تسلیم فیزیکی ورقه سهم بانام یا امضای مبایعه‌نامه عادی، هیچ‌گونه مالکیتی در برابر شرکت ایجاد نمی‌کند؛ تنها معیار شناخت مالک، درج نام در «دفتر ثبت سهام شرکت» است.
- **تله وثیقه مدیران:** سهام وثیقه مدیران قابل انتقال نیست و حتی با صدور قرار تأمین خواسته یا اجرائیه دادگاه توسط طلبکاران شخصی مدیر، قابل توقیف یا حراج نخواهد بود زیرا در رهن شرکت قرار دارد.

ویژگی و احکام قانونی	سهام بانام	سهام بی نام	سهام ممتاز	سهام خزانه
شیوه انتقال	تشریفاتی (ثبت در دفتر سهام شرکت)	غیرتشریفاتی (صرف قبض و اقباض مادی)	تابع بانام یا بی نام بودن سهم	از طریق معاملات بورس و سامانه تسویه
حق رأی در مجامع	دارد (یک سهم، یک رأی)	دارد (به شرط ارائه ورقه سهم)	می تواند دارای حق رأی چندبرابر باشد	مطلقاً فاقد حق رأی است
استحقاق سود سهام	دارد (به نسبت ارزش اسمی)	دارد (با ارائه کوپن یا گواهی)	اولویت در پرداخت یا درصد مازاد دارد	فاقد حق دریافت سود نقدی است
مرجع تجویز و انتشار	اساسنامه یا مجمع عمومی	اساسنامه یا مجمع عمومی	اساسنامه یا مجمع عمومی فوق العاده	مجاز سازمان بورس + ماده ۲۸ ق.ر.م.ت
قلمرو شرکت های مجاز	کلیه شرکت های سهامی	کلیه شرکت های سهامی	کلیه شرکت های سهامی	منحصراً شرکت های بورسی / افرابورسی

بانک سؤالات طبقه بندی شده آزمون های سراسری

۱. در فرآیند تأسیس یک شرکت سهامی عام، چنانچه بخشی از آورده یکی از مؤسسان مال غیرمنقول باشد، تصویب گزارش کارشناس رسمی دادگستری در خصوص تقویم این آورده منوط به کدام نصاب و شرایط در مجمع عمومی مؤسس است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۲، مشابه سؤال ۷۴)
- ۱) اکثریت دو سوم آرای حاضرین در مجمع، با حضور و اعمال حق رأی آورنده غیرنقدی
- ۲) اکثریت نصف به علاوه یک کل سهامداران شرکت، بدون حضور آورنده غیرنقدی
- ۳) اکثریت دو سوم آرای حاضرین در مجمع، بدون محاسبه و اعمال حق رأی آورنده مال غیرنقدی
- ۴) اتفاق آرای تمامی حاضرین در مجمع مؤسس صرف نظر از میزان سهام

پاسخ تشریحی: گزینه ۳ صحیح است. مطابق مواد ۷۷ و ۷۸ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت ۱۳۴۷، در مجمع عمومی مؤسس گزارش کارشناس رسمی دادگستری درباره ارزیابی آورده‌های غیرنقدی به بحث گذاشته می‌شود و آورنده مال غیرنقدی در موقع اتخاذ رأی درباره آورده خود حق رأی ندارد و سهام او از حیث حدنصاب اکثریت منظور نمی‌گردد. مصوبه مجمع با اکثریت دو سوم آرای حاضرین رسمیت یافته و معتبر خواهد بود. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ نادرست است زیرا آورنده غیرنقدی حق رأی ندارد. گزینه ۲ به دلیل قید نصف به علاوه یک کل سهامداران غلط است (نصاب دوسوم حاضرین است). گزینه ۴ به دلیل نیاز به اتفاق آرا که مختص سهامی خاص است، رد می‌شود.

۲. در خصوص مبلغ پرداخت نشده سهام شرکت سهامی ثبت شده کدام مورد درست است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۴، سؤال ۲۵۵ و آزمون آزمایشی، سؤال ۲۰ پردازش)

(۱) بستانکار شرکت فقط با قبول ادعا توسط بدهکار می‌تواند مبلغ پرداخت نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. (۲) بستانکار شرکت فقط با اجازه شرکت می‌تواند مبلغ پرداخت شده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. (۳) بستانکار شرکت می‌تواند مبلغ پرداخت نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. (۴) بستانکار شرکت نمی‌تواند مبلغ پرداخت نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. **پاسخ تشریحی:** گزینه ۳ صحیح است. طبق ماده ۳۳ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، مبلغ پرداخت نشده سهام هر شرکت سهامی در حکم طلب شرکت از سهامدار است. بنابراین به موجب قواعد عمومی توقیف مطالبات مدیون نزد اشخاص ثالث در قانون اجرای احکام مدنی، بستانکار شرکت حق دارد این طلب قانونی شرکت از سهامدار را به عنوان دارایی شرکت توقیف کند. رد سایر گزینه‌ها: گزینه‌های ۱ و ۲ توقیف را منوط به اجازه یا قبول ادعا توسط شرکت یا بدهکار دانسته‌اند که با ماهیت قهری اجرای احکام در تضاد است. گزینه ۴ اصل امکان توقیف طلب شرکت را نفی کرده که مخالف صریح ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت است.

۳. اگر در زمان تأسیس شرکت سهامی خاص، کارشناس رسمی دادگستری مال غیرمنقول آورده شده توسط یکی از شرکا را هشتصد میلیون تومان تقویم کند، اما کلیه سهامداران متفقاً آن را در صورت جلسه یک میلیارد تومان قید و قبول نمایند، وضعیت حقوقی تقویم مزبور چیست؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۱، مشابه سؤال ۷۷)

(۱) به دلیل توافق و اتفاق نظر تمامی سهامداران، تقویم به یک میلیارد تومان صحیح و نافذ است. (۲) توافق مزبور نسبت به مازاد بر نظر کارشناس رسمی باطل است و آورده به میزان هشتصد میلیون تومان محاسبه می‌شود. (۳) توافق باطل است اما آورنده در صورت موافقت هیئت مدیره می‌تواند معادل دویست میلیون تومان سهم ممتاز دریافت کند. (۴) مابه التفاوت ارزیابی کارشناس و توافق سهامداران خودبه خود به عنوان تعهد نقدی آورنده در ذمه او مستقر می‌گردد.

پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق ماده ۸۲ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، در شرکت سهامی خاص ارزیابی آورده‌های غیرنقدی باید توسط کارشناس رسمی وزارت دادگستری صورت گیرد و نمی‌توان

آورده‌های مذکور را به مبلغی بیش از ارزیابی کارشناس رسمی قبول کرد. هرگونه تراضی سهامداران بر خلاف نظر کارشناس رسمی جهت ارزیابی بیش از ارزش واقعی، مخالف قواعد آمره حمایت از سرمایه شرکت بوده و در برابر اشخاص ثالث باطل و بلااثر است و سهم‌الشرکه همان ارزش ارزیابی شده توسط کارشناس محسوب خواهد شد. رد سایر گزینه‌ها: گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ همگی اعتباربخشی به مازاد بر نظر کارشناس را پذیرفته یا آن را مبنای سهم و تعهد قرار داده‌اند که در تعارض مستقیم با نص صریح بخش پایانی ماده ۸۲ است.

۴. در شرکت سهامی عام، چنانچه مؤسسان پس از پایان مهلت پذیرهنویسی عمومی متوجه شوند که بخشی از سهام تعهد نشده است، از حیث تشریفات قانونی چه اقدامی مجاز است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۳، مشابه سؤال ۲۴۲)

- ۱) مؤسسان بدون نیاز به تمدید، بلافاصله مجمع مؤسس را تشکیل داده و مابقی سهام را خود تعهد می‌کنند.
 - ۲) مهلت پذیرهنویسی با تصویب مجمع عمومی مؤسس حداکثر به مدت یک سال تمدید می‌گردد.
 - ۳) مؤسسان می‌توانند مهلت پذیرهنویسی را تمدید نمایند یا با کاهش سرمایه تا میزان مبالغ تعهدشده، شرکت را تشکیل دهند.
 - ۴) فرایند تأسیس منفسخ شده و کلیه مبالغ بدون قید و شرط باید ظرف یک ماه به پذیرهنویسان مسترد شود.
- پاسخ تشریحی:** گزینه ۳ صحیح است. بر اساس مواد ۱۷ و ۱۸ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، چنانچه در مهلت اولیه پذیرهنویسی تمام سهام تعهد نشود، مؤسسان می‌توانند مهلت پذیرهنویسی را با موافقت اداره ثبت شرکت‌ها تمدید کنند. در صورتی که پس از تمدید نیز تمام سرمایه تعهد نشود، مجمع عمومی مؤسس می‌تواند با کاهش سرمایه اولیه شرکت به میزان سهام تعهدشده (مشروط بر اینکه از حداقل قانونی کمتر نشود)، نسبت به تشکیل شرکت تصمیم‌گیری نماید. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ غیرقانونی است چون تعهد باید در بستر ورقه تعهد سهم و تشریفات بانکی باشد. گزینه ۲ تمدید را به مجمع مؤسس سپرده در حالی که قبل از تکمیل پذیرهنویسی اساساً مجمع مؤسس به رسمیت شکل نگرفته است. گزینه ۴ انفساخ فوری را مقرر کرده که مغایر با اذن تمدید و اصلاح سرمایه در قانون است.

۵. کدام یک از موارد زیر در خصوص پذیرهنویسی سهام شرکت سهامی عام نادرست است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۵، مشابه سؤال ۲۴۶)

- ۱) امضای ورقه تعهد سهم به خودی خود حاکی از قبول اساسنامه و تصمیمات مجامع عمومی است.
- ۲) پذیرهنویسی می‌تواند با وکالت یا نمایندگی به عمل آید مشروط به آنکه سند سمت به بانک ارائه شود.
- ۳) اعلامیه پذیرهنویسی قبل از انتشار باید به تصویب و امضای کلیه مؤسسان برسد.
- ۴) مبالغ واریز شده بابت پذیرهنویسی تا زمان تشکیل مجمع مؤسس در اختیار و تصرف مؤسسان است.

پاسخ تشریحی: گزینه ۴ صحیح است (یعنی این عبارت نادرست است). به موجب ماده ۲۲ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، وجوهی که توسط پذیرهنویسان پرداخت می‌شود باید در حساب مخصوصی به نام «شرکت در شرف تأسیس» در بانک تودیع گردد و تا زمان ثبت شرکت و ارائه گواهی ثبت به بانک، هیچ‌کس حتی مؤسسان حق برداشت از این وجوه را ندارند. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ عین متن ماده ۱۵ ل.ا.ق.ت است و درست می‌باشد. گزینه ۲ منطبق با قواعد عمومی نمایندگی در ماده ۱۳ ل.ا.ق.ت است. گزینه ۳ منطبق با الزامات ماده ۱۱ ل.ا.ق.ت در تدوین و امضای اعلامیه پذیرهنویسی توسط کلیه مؤسسان است.

شبیه‌سازی آزمون آتی (تست‌های تألیفی)

۶. در یک شرکت سهامی عام در شرف تأسیس با سرمایه اولیه ۳۰ میلیارد ریال، چنانچه مؤسسان ۱۰ میلیارد ریال آن را تعهد کرده باشند و در مهلت پذیرهنویسی، عموم مردم معادل ۱۵ میلیارد ریال ورقه تعهد سهم امضا و واریز نمایند، وضعیت تشکیل شرکت و اختیارات مجمع عمومی مؤسس چگونه است؟ (تألیفی، منطبق بر پیش‌بینی آزمون‌های پیش‌رو)

(۱) به دلیل عدم تعهد کل سرمایه اعلامی در اعلامیه پذیرهنویسی، عملیات تأسیس باطل و وجوه باید بلافاصله مسترد گردد.

(۲) مجمع مؤسس می‌تواند با حضور دارندگان حداقل نصف سهام تشکیل و سرمایه شرکت را تا ۲۵ میلیارد ریال تقلیل داده و شرکت را ثبت کند.

(۳) مؤسسان مکلفند کسری ۵ میلیارد ریالی را شخصاً و به طور تضامنی تعهد نمایند تا شرکت با همان سرمایه ۳۰ میلیارد ریالی تشکیل شود.

(۴) مجمع عمومی مؤسس رسمیت قانونی ندارد و تشکیل شرکت منوط به تمدید مجدد مهلت پذیرهنویسی توسط مرجع ثبت شرکت‌هاست.

پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق ماده ۱۷ لایحه قانونی ۱۳۴۷، اگر در اثر انقضای مهلت (یا تمدید آن) کل سهام تعهد نشود، مجمع عمومی مؤسس می‌تواند با حضور دارندگان لااقل نصف سرمایه تشکیل شده و سرمایه شرکت را به میزان سهامی که تعهد شده است (در اینجا ۲۵ میلیارد ریال که بالاتر از حداقل قانونی ۵ میلیون ریال است) تقلیل دهد و شرکت را با سرمایه کمتر تشکیل و اساسنامه را بر همان مبنا تصویب نماید. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ غلط است زیرا تقلیل سرمایه در مرحله تأسیس راهکار قانونی عبور از بن‌بست است و بطلان فوری رخ نمی‌دهد. گزینه ۳ غلط است زیرا مؤسسان تعهد اجباری به پذیرش کسری سهام ندارند. گزینه ۴ غلط است زیرا تشکیل مجمع مؤسس جهت تقلیل سرمایه، حق قانونی مؤسسان و پذیرهنویسان حاضر است.

۷. شخص «الف» یک باب سوله صنعتی را به ارزش واقعی پنج میلیارد ریال به عنوان آورده غیرنقدی به شرکت سهامی خاص تسلیم می‌کند، اما کارشناس رسمی دادگستری آن را چهار میلیارد ریال ارزیابی می‌نماید. چنانچه تمامی سهامداران شرکت اصرار بر این داشته باشند که این آورده چهار و نیم میلیارد ریال قید شود، حکم قضیه در نظام حقوقی ایران چیست؟ (تألیفی، متضمن تله تحلیلی ماده ۸۲ ل.ا.ق.ت)

(۱) چون تمامی سهامداران با اتفاق آرا توافق نموده‌اند، ثبت شرکت با سرمایه ناشی از این ارزیابی مجاز و معتبر است.

(۲) توافق سهامداران باطل است و تنها تا سقف چهار میلیارد ریال ارزیابی کارشناس رسمی قابل ثبت به عنوان سهم‌الشرکه خواهد بود.

(۳) ارزیابی مجدد توسط هیئت سه نفره کارشناسان رسمی به هزینه شرکت الزامی است و تا زمان تعیین تکلیف ثبت شرکت معلق می‌ماند.

(۴) معامله آورده غیرنقدی باطل است و شخص «الف» باید معادل چهار و نیم میلیارد ریال وجه نقد تأدیه کند. پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق قسمت اخیر ماده ۸۲ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت: «...نمی‌توان آورده‌های غیرنقدی را به قیمتی بیش از آنچه مستند به ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری است قبول نمود». این حکم از قواعد آمره صیانت از سرمایه شرکت است و اراده و توافق جمعی حتی به نحو اتفاق آرا نمی‌تواند قاعده آمره قانونی را که متضمن حقوق اشخاص ثالث و بستانکاران آتی است نقض کند؛ بنابراین سقف معتبر همان ۴ میلیارد ریال است و مابه‌التفاوت توافقی، باطل و بلااثر است. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ تقدم اراده بر قاعده آمره را پذیرفته که خطای فاحش است. گزینه ۳ لزوم کارشناسی مجدد را بیان کرده که در قانون پیش‌بینی نشده است. گزینه ۴ بطلان کل آورده را مطرح کرده، در حالی که صرفاً اضافه ارزش باطل است نه اصل آورده تا سقف نظریه کارشناس رسمی.

ساختار تشکیل، سرمایه و سهام شرکت سهامی

پذیره‌نویسی و تأسیس سهامی عام و خاص؛ تعهد و تأدیه سرمایه، ماهیت آورده‌های نقدی و غیرنقدی و تقویم آنها توسط کارشناس رسمی

درس‌نامه تحلیلی تجارت

فرآیند تأسیس و ایجاد شخصیت حقوقی در شرکت‌های سهامی متکی بر تفکیک ماهوی میان دو ساختار «سهامی عام» و «سهامی خاص» است. در شرکت سهامی عام، قسمتی از سرمایه اولیه از طریق پذیره‌نویسی عمومی توسط مردم تأمین می‌شود، در حالی که در سهامی خاص، تمامی سرمایه منحصرأً توسط خود مؤسسان در هنگام تأسیس تعهد و تأمین می‌گردد (مواد ۱ و ۴ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷). وفق ماده ۵ لایحه، حداقل سرمایه برای سهامی عام پنج میلیون ریال و برای سهامی خاص یک میلیون ریال است؛ در سهامی عام، مؤسسان باید حداقل ۲۰ درصد سرمایه را شخصاً تعهد کرده و لااقل ۳۵ درصد از مبلغ تعهدشده را در حساب بانکی «شرکت در شرف تأسیس» واریز نمایند (ماده ۶ ل.ا.ق.ت) و در سهامی خاص نیز تودیع نقدی حداقل ۳۵ درصد از کل سرمایه الزامی است.

پذیره‌نویسی تعهد حقوقی به خرید سهام بر مبنای طرح اعلامیه پذیره‌نویسی است که طی آن، خریدار با امضای ورقه تعهد سهم، التزام خود به تأدیه مبلغ اسمی سهم را اعلام می‌کند (مواد ۱۲ و ۱۵ ل.ا.ق.ت)؛ ماهیت حقوقی پذیره‌نویسی، یک عقد مشروط و معلق به تشکیل نهایی شرکت میان متعهد و شخصیت حقوقی در شرف تأسیس است. آورده‌های سهامداران شامل آورده نقدی و غیرنقدی است. به تصریح ماده ۶ و ماده ۷۶ لایحه، تقویم آورده‌های غیرنقدی الزماً باید توسط کارشناس رسمی وزارت دادگستری صورت پذیرد؛ در سهامی عام، گزارش کارشناس در مجمع عمومی مؤسس طرح شده و دارندگان آورده غیرنقدی در جلسه رأی‌گیری مربوط به آورده خود حق رأی ندارند و حدنصاب دو سوم حاضرین بدون احتساب سهام آنان لحاظ می‌شود (مواد ۷۷ و ۷۸ ل.ا.ق.ت). در سهامی خاص، هرچند تشکیل مجمع عمومی مؤسس الزامی نیست (ماده ۸۲ ل.ا.ق.ت)، اما ارزیابی کارشناس رسمی امره است و به تصریح ذیل ماده ۸۲، سهامداران حتی با اتفاق آرا حق تقویم مال به مبلغی بیش از ارزیابی کارشناس رسمی را ندارند.

تطبیق حقوق تجارت با فقه معاملات و حقوق مدنی

در فقه امامیه، شرکت بر پایه اشاعه و امتزاج مالی بدون استقلال شخصیت تبیین می‌شود، اما در حقوق تجارت، سرمایه در مالکیت «شخصیت حقوقی مستقل» قرار می‌گیرد. تعهد سهم در پذیره‌نویسی با نهادهایی چون شرط ابتدایی و عموم «أَوْفُوا بِالْعُقُود» توجیه می‌شود. ارزیابی اجباری آورده غیرنقدی توسط کارشناس رسمی دادگستری، ترجمان مدرن قاعده فقهی «نفي غرر» و لزوم معلوم بودن دقیق عوضین است؛ چه اینکه در حقوق تجارت، سرمایه شرکت تنها پشتوانه و وثیقه طلبکاران است و تقیید آن توسط کارشناس از صوری‌سازی دارایی و اضرار به عموم و شرکا جلوگیری می‌نماید.

پیوست قوانین خاص، آرای وحدت رویه و اسناد فرامرزی

طبق قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴، عرضه و پذیره‌نویسی عمومی سهام منوط به ثبت و اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار است. بر مبنای تبصره ۱ ماده ۶ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، ضوابط احتیاطی حاکم بر تأمین سرمایه نهادهای تحت نظارت الزامی است. در اسناد فرامرزی، بخشنامه‌های حقوق شرکت‌های اتحادیه اروپا (Company Law Directives) و اسناد آنسیترال، ارزیابی آورده‌های عینی توسط ارزیاب مستقل (Independent Valuation) را به عنوان قاعده بنیادین صیانت از سرمایه (Capital Maintenance) پذیرفته‌اند تا از کاهش دارایی در مواجهه با اشخاص ثالث محافظت شود.

تله‌های مفهومی و جدول مقایسه‌ای

- **تله عدم صلاحیت آورنده غیرنقدی:** در مجمع مؤسس سهامی عام، آورنده غیرنقدی و وکیل او حق رأی در خصوص تقویم آورده خود را ندارند و اکثریت دو سوم بدون احتساب سهام این اشخاص سنجیده می‌شود.
- **تله ارزیابی در سهامی خاص:** عدم الزام به تشکیل مجمع مؤسس در سهامی خاص به معنای آزادی تقویم نیست؛ نظر کارشناس رسمی سقف امره است و ثبت ارزش بیش از آن باطل است.

- تله نسبت تودیع نقدی: در آغاز تأسیس، تودیع حداقل ۳۵ درصد از سرمایه تعهدشده لازم است نه کل سرمایه؛ مابقی حداکثر ظرف پنج سال وصول می‌گردد (ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت).

ویژگی و احکام قانونی	شرکت سهامی عام	شرکت سهامی خاص
شیوه تأمین سرمایه	بخشی توسط مؤسسان (حداقل ۲۰٪) و مابقی از طریق پذیرهنویسی عمومی	کلاً و منحصرأً توسط خود مؤسسان در زمان تأسیس
حداقل سرمایه قانونی	۵ میلیون ریال (یا حداقل تعدیل شده قانونی)	۱ میلیون ریال (یا حداقل تعدیل شده قانونی)
مجمع عمومی مؤسس	تشکیل آن الزامی است (ماده ۱۶ ل.ا.ق.ت)	تشکیل آن اصولاً الزامی نیست (ماده ۸۲ ل.ا.ق.ت)
نصاب تصویب آورده غیرنقدی	تصویب مجمع مؤسس با دو سوم آرا حاضرین بدون حق رأی آورنده	گزارش کارشناس رسمی + امضای تمامی سهامداران در صورت جلسه
حداقل تعداد شرکا	حداقل ۵ نفر (ماده ۳ ل.ا.ق.ت)	حداقل ۳ نفر (ماده ۳ ل.ا.ق.ت)

بانک سؤالات طبقه‌بندی شده آزمون‌های سراسری

۱. در فرآیند تأسیس یک شرکت سهامی عام، چنانچه بخشی از آورده یکی از مؤسسان مال غیرمنقول باشد، تصویب گزارش کارشناس رسمی دادگستری در خصوص تقویم این آورده منوط به کدام نصاب و شرایط در مجمع عمومی مؤسس است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۲، مشابه سؤال ۷۴)
 - ۱) اکثریت دو سوم آرای حاضرین در مجمع، با حضور و اعمال حق رأی آورنده غیرنقدی
 - ۲) اکثریت نصف به علاوه یک کل سهامداران شرکت، بدون حضور آورنده غیرنقدی
 - ۳) اکثریت دو سوم آرای حاضرین در مجمع، بدون محاسبه و اعمال حق رأی آورنده مال غیرنقدی
 - ۴) اتفاق آرای تمامی حاضرین در مجمع مؤسس صرف‌نظر از میزان سهام
- پاسخ تشریحی: گزینه ۳ صحیح است. به تصریح مواد ۷۷ و ۷۸ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، مجمع عمومی مؤسس با استماع گزارش کارشناس رسمی درباره تقویم آورده‌های غیرنقدی تصمیم می‌گیرد؛ در این رأی‌گیری آورنده

مال غیرنقدی حق رأی نداشته و سهام او در حدنصاب منظور نمی‌گردد و مصوبه با رأی اکثریت دو سوم حاضرین معتبر است. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ اعطای حق رأی به آورنده را پذیرفته که مغایر ماده ۷۸ است؛ گزینه ۲ حدنصاب نصف به علاوه یک کل را قید کرده که غلط است؛ گزینه ۴ اتفاق آرا را شرط دانسته که مربوط به سهامی عام نیست.

۲. در خصوص مبلغ پرداخت‌نشده سهام شرکت سهامی ثبت‌شده کدام مورد درست است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۴، سؤال ۲۵۵)

۱) بستانکار شرکت فقط با قبول ادعا توسط بدهکار می‌تواند مبلغ پرداخت‌نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. ۲) بستانکار شرکت فقط با اجازه شرکت می‌تواند مبلغ پرداخت‌شده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. ۳) بستانکار شرکت می‌تواند مبلغ پرداخت‌نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. ۴) بستانکار شرکت نمی‌تواند مبلغ پرداخت‌نشده سهام سهامدار را به نفع خود توقیف کند. پاسخ تشریحی: گزینه ۳ صحیح است. طبق ماده ۳۳ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، مبالغ پرداخت‌نشده سهام در حکم طلب شرکت از سهامداران است؛ بنابراین بر اساس قواعد توقیف مطالبات در قانون اجرای احکام مدنی، طلبکاران شخص حقوقی می‌توانند طلب شرکت از سهامدار را بابت مطالبات خود توقیف نمایند. رد سایر گزینه‌ها: گزینه‌های ۱ و ۲ توقیف را موقوف به اجازه یا قبول ادعا توسط بدهکار یا شرکت کرده‌اند که خلاف ماهیت قواعد اجرای احکام است؛ گزینه ۴ امکان توقیف چنین حقی را نفی کرده که در تعارض آشکار با ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت است.

۳. اگر در زمان تأسیس شرکت سهامی خاص، کارشناس رسمی دادگستری مال غیرمنقول آورده‌شده توسط یکی از شرکا را هشتصد میلیون تومان تقویم کند، اما کلیه سهامداران متفقاً آن را در صورت جلسه یک میلیارد تومان قید و قبول نمایند، وضعیت حقوقی تقویم مزبور چیست؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۱، مشابه سؤال ۷۷)

۱) به دلیل توافق و اتفاق نظر تمامی سهامداران، تقویم به یک میلیارد تومان صحیح و نافذ است. ۲) توافق مزبور نسبت به مازاد بر نظر کارشناس رسمی باطل است و آورده به میزان هشتصد میلیون تومان محاسبه می‌شود. ۳) توافق باطل است اما آورنده در صورت موافقت هیئت‌مدیره می‌تواند معادل دویست میلیون تومان سهم ممتاز دریافت کند. ۴) مابه‌التفاوت ارزیابی کارشناس و توافق سهامداران خودبه‌خود به عنوان تعهد نقدی آورنده در ذمه او مستقر می‌گردد.

پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق قسمت پایانی ماده ۸۲ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، در سهامی خاص نمی‌توان آورده‌های غیرنقدی را به مبلغی بیش از ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری قبول نمود؛ تراضی شرکا حتی به اتفاق آرا نمی‌تواند قاعده آمره صیانت از سرمایه را نقض کند و ثبت مبلغ اضافی باطل بوده و سهم‌الشرکه تا سقف نظریه کارشناس نافذ است. رد سایر گزینه‌ها: گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ هر یک به‌نوعی پذیرش مازاد بر نظر کارشناس را تأیید کرده‌اند که ناقض صریح ماده ۸۲ است.

۴. در شرکت سهامی عام، چنانچه مؤسسان پس از پایان مهلت پذیرهنویسی عمومی متوجه شوند که بخشی از سهام تعهد نشده است، از حیث تشریفات قانونی چه اقدامی مجاز است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۳، مشابه سؤال ۲۴۲)

- ۱) مؤسسان بدون نیاز به تمدید، بلافاصله مجمع مؤسس را تشکیل داده و مابقی سهام را خود تعهد می‌کنند.
- ۲) مهلت پذیرهنویسی با تصویب مجمع عمومی مؤسس حداکثر به مدت یک سال تمدید می‌گردد.
- ۳) مؤسسان می‌توانند مهلت پذیرهنویسی را تمدید نمایند یا با کاهش سرمایه تا میزان مبالغ تعهدشده، شرکت را تشکیل دهند.
- ۴) فرایند تأسیس منفسخ شده و کلیه مبالغ بدون قید و شرط باید ظرف یک ماه به پذیرهنویسان مسترد شود.

پاسخ تشریحی:

گزینه ۳ صحیح است. طبق مواد ۱۷ و ۱۸ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، چنانچه تمام سرمایه تعهد نشود، مؤسسان می‌توانند مهلت را تمدید نمایند یا مجمع مؤسس می‌تواند سرمایه را تا میزان سهامی که تعهد شده است تقلیل داده و شرکت را تشکیل دهد مشروط به رعایت حداقل نصاب قانونی. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ تعهد خارج از اوراق پذیرهنویسی را پذیرفته که مردود است؛ گزینه ۲ تمدید را به مجمع مؤسس واگذار کرده در حالی که قبل از تکمیل تعهد مجمع رسمیت ندارد؛ گزینه ۴ انفساخ بی‌قید و شرط را ذکر کرده در حالی که قانون اذن تمدید و تقلیل سرمایه را داده است.

۵. کدام یک از موارد زیر در خصوص پذیرهنویسی سهام شرکت سهامی عام نادرست است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۵، مشابه سؤال ۲۴۶)

- ۱) امضای ورقه تعهد سهم به خودی خود حاکی از قبول اساسنامه و تصمیمات مجامع عمومی است.
- ۲) پذیرهنویسی می‌تواند با وکالت یا نمایندگی به عمل آید مشروط به آنکه سند سمت به بانک ارائه شود.
- ۳) اعلامیه پذیرهنویسی قبل از انتشار باید به تصویب و امضای کلیه مؤسسان برسد.
- ۴) مبالغ واریز شده بابت پذیرهنویسی تا زمان تشکیل مجمع مؤسس در اختیار و تصرف مؤسسان است.

پاسخ تشریحی:

گزینه ۴ صحیح است (این عبارت نادرست است). طبق ماده ۲۲ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، وجوه تأدیه شده از طرف پذیرهنویسان باید در حساب مخصوصی به نام شرکت در شرف تأسیس توقیف باشد و تا زمان ثبت شرکت، هیچ کس حق برداشت یا تصرف در آن را ندارد. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ منطبق بر متن ماده ۱۵ ل.ا.ق.ت است؛ گزینه ۲ منطبق بر عمومات نمایندگی و ماده ۱۳ ل.ا.ق.ت است؛ گزینه ۳ بر اساس الزامات قانونی ماده ۱۱ ل.ا.ق.ت صحیح است.

شبیه‌سازی آزمون آتی (تست‌های تألیفی)

۶. در یک شرکت سهامی عام در شرف تأسیس با سرمایه مصوب ۴۰ میلیارد ریال، مؤسسان معادل ۱۰ میلیارد ریال را تعهد کرده و در مواعد پذیرهنویسی و تمدید آن، مردم فقط ۲۰ میلیارد ریال ورقه تعهد سهم را تکمیل و تودیع می‌نمایند. با این وصف، مجمع عمومی مؤسس چه تصمیمی می‌تواند اتخاذ کند؟ (تألیفی، مسئله‌محور منطبق بر استانداردهای دکتری)

۱) مجمع عمومی مؤسس به علت عدم تحقق کامل تعهدات پذیرهنویسی حق تشکیل نداشته و فرآیند تأسیس کامل نمی‌گردد.

۲) مجمع عمومی مؤسس می‌تواند با حضور دارندگان حداقل نصف سرمایه تعهدشده، سرمایه شرکت را به ۳۰ میلیارد ریال تقلیل داده و اساسنامه را تصویب کند.

۳) هیئت مؤسس مکلف است ۱۰ میلیارد ریال باقیمانده را به صورت آورده غیرنقدی فی‌المجلس تأدیه و ارزیابی آن را به بعد موکول نماید.

۴) مجمع عمومی مؤسس صرفاً مجاز به تمدید پذیرهنویسی برای یک نوبت دیگر بوده و حق دستکاری در مبلغ سرمایه را ندارد.

پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق ماده ۱۷ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، در صورتی که پس از پایان مهلت‌ها کل سهام تعهد نشود، مجمع عمومی مؤسس می‌تواند با حضور دارندگان لاقبل نصف سهامی که تعهد شده تشکیل گردد و با توجه به اینکه ۳۰ میلیارد ریال بیش از حداقل نصاب قانونی است، سرمایه را به همین مبلغ تقلیل دهد و شرکت را با سرمایه کمتر تشکیل دهد. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ بطلان مطلق دانسته که با نص ماده ۱۷ در تناقض است؛ گزینه ۳ تعهد آورده غیرنقدی بدون نظر کارشناس را پذیرفته که با ماده ۷۶ مغایر است؛ گزینه ۴ حق تقلیل سرمایه مجمع مؤسس را نفی کرده که نادرست است.

۷. در زمان تشکیل شرکت سهامی خاص با سه نفر شریک، احد از شرکا کارخانه‌ای را به عنوان سهم‌الشرکه غیرنقدی معرفی می‌کند. کارشناس رسمی دادگستری آن را ۱۰ میلیارد ریال تقویم می‌کند، اما شرکا در اظهارنامه و اساسنامه ارزش آن را ۱۲ میلیارد ریال درج کرده و به ثبت شرکت‌ها ارائه می‌دهند. در صورت ایراد مرجع ثبت، راه‌حل قانونی و وضعیت این آورده چیست؟ (تألیفی، ترکیبی تحلیلی دکتری)

۱) شرکا می‌توانند با امضای صورت‌جلسه جدید با اتفاق‌آرا، کارشناسی مجدد تقاضا کنند و در صورت تأیید هیئت ۳ نفره ثبت نمایند.

۲) مرجع ثبت شرکت‌ها مکلف به ثبت است زیرا توافق شرکا در سهامی خاص حاکم بر ارزش آورده است.

۳) مابه‌التفاوت ۲ میلیارد ریال باطل بوده و شرکت تنها با احتساب ۱۰ میلیارد ریال ارزش کارشناسی قابل تشکیل و ثبت است مگر شریک کسری را نقداً واریز کند.

۴) به دلیل درج قیمت غیرواقعی، فرآیند تشکیل شرکت سهامی خاص از اساس باطل بوده و امکان تبدیل یا اصلاح وجود ندارد.

پاسخ تشریحی: گزینه ۳ صحیح است. به موجب صریح ماده ۸۲ لایحه اصلاحی ۱۳۴۷، نمی‌توان در سهامی خاص آورده‌های غیرنقدی را به بیش از تقویم کارشناس رسمی قبول کرد؛ بنابراین تقویم مازاد باطل و غیرقابل ثبت است و شرکا باید یا سرمایه را متناسب با ارزش ۱۰ میلیاردی کارشناس کاهش دهند یا آورنده کسری را نقداً تأدیه نماید تا سرمایه ادعایی محقق گردد. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ مسیر ارزیابی مجدد را بدون تجویز قانونی مطرح کرده است؛ گزینه ۲ حاکمیت اراده بر قواعد آمره سرمایه را ترجیح داده که باطل است؛ گزینه ۴ بطلان کل فرآیند را فرض کرده، در حالی که نقص آورده قابل اصلاح با تقلیل یا جبران نقدی است.

انواع سهام (بانام، بی‌نام، ممتاز، سهام وثیقه مدیران)؛ ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط

خود شرکت و استثنای سهام خزانه در بورس

درس‌نامه تحلیلی تجارت سرمایه در شرکت سهامی به اجزای متساوی‌القیمتی تجزیه می‌شود که «سهام» نام دارد و معرف حقوق، تعهدات و میزان مشارکت صاحب آن در دارایی و اداره شخص حقوقی است (ماده ۲۴ ل.ا.ق.ت)؛ تفکیک بنیادین سهام از حیث قابلیت نقل و انتقال به «بانام» و «بی‌نام» صورت می‌گیرد که سهام بی‌نام در زمره اسناد در وجه حامل بوده و به صرف قبض و اقباض مادی منتقل می‌گردد (ماده ۳۹ ل.ا.ق.ت)، در حالی که انتقال سهام بانام، ماهیتی تشریفاتی دارد و تحقق آن منوط به ثبت قطعی در «دفتر ثبت سهام شرکت» و امضای سند انتقال توسط طرفین یا وکلای قانونی آنان است؛ ضمانت‌اجرای عدم رعایت این تشریفات، عدم قابلیت استناد انتقال در برابر شرکت و اشخاص ثالث است (ماده ۴۰ ل.ا.ق.ت). در شرکت‌های سهامی عام بر خلاف سهامی خاص، درج هرگونه شرط در اساسنامه مبنی بر منوط نمودن انتقال سهام به موافقت مدیران یا مجامع عمومی باطل و کان‌لم‌یکن است (ماده ۴۱ ل.ا.ق.ت). اصل اولیه بر تساوی حقوق سهامداران است، اما مقنن در ماده ۴۲ لایحه تأسیس «سهام ممتاز» را در اساسنامه یا با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده تجویز نموده است؛ امتیازات مندرج در سهام ممتاز اعم از امتیازات مالی (مانند اولویت در وصول سود سالیانه یا تقدم در استرداد سرمایه در زمان تصفیه) یا اداری و غیرمالی (نظیر حق رأی مضاعف یا حق وتو در معرفی اعضای هیئت‌مدیره) است و هرگونه تغییر در ماهیت این امتیازات لزوماً نیازمند تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده با جلب موافقت دارندگان لااقل نصف این‌گونه سهام در مجمع اختصاصی آنان است (ماده ۹۳ ل.ا.ق.ت). «سهام وثیقه مدیران» ماهیتی توثیقی-قانونی جهت تضمین خسارات احتمالی ناشی از خطای شغلی مدیران دارد؛ مدیران باید تعداد سهام مقرر در اساسنامه را تودیع نمایند که این سهام بانام بوده، قابل انتقال نیست و در صندوق شرکت در رهن قانونی قرار دارد و تا تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان دوره تصدی (مفاصاحساب)، غیرقابل استرداد و مصون از توقیف طلبکاران شخصی مدیر است (مواد ۱۱۴ و ۱۱۵ ل.ا.ق.ت). قاعده سنتی و آمره لایحه قانونی ۱۳۴۷ مبنی بر «ممنوعیت بازخرید سهام توسط خود شرکت»، با هدف صیانت از اصل ثبات سرمایه (Capital Maintenance) و حفظ وثیقه عمومی بستانکاران وضع گردیده است؛ بازخرید سهام توسط شرکت ناشر، در حکم کاهش غیرواقعی سرمایه، تضعیف دارایی و بستر دستکاری متقلبانه در قیمت بازار به شمار می‌آید. با این وصف، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر مصوب ۱۳۹۴ در ماده ۲۸ استثنایی را بر این قاعده بنیادین وارد ساخت؛ شرکت‌های سهامی عام پذیرفته‌شده در بورس یا فرابورس مجاز گردیدند حداکثر تا سقف ۱۰ درصد از سهام ثبت‌شده خود را تحت عنوان «سهام خزانه» (Treasury Stock) خریداری و نگهداری نمایند. سهام

خزانه در تمام طول مدتی که در تملک شرکت ناشر است، فاقد هرگونه حق رأی در مجامع عمومی بوده و هیچ‌گونه سود سهامی (Dividend) به آن تخصیص نمی‌یابد تا از تمرکز قدرت در دست مدیران و پرداخت سود به خود شرکت جلوگیری شود. **تطبیق حقوق تجارت با فقه معاملات و حقوق مدنی** در فقه امامیه، شرکت بر مبنای مالکیت مشاعی عین واحد بدون فرض وجود شخص اعتباری مستقل تحلیل می‌شود، در حالی که در حقوق تجارت مدرن، دارایی مستقل متعلق به شخص حقوقی است و سهامداران حق عینی بر اموال شرکت ندارند، بلکه دارای یک «حق مالی دینی و شخصی» نسبت به شرکت هستند. صدور سهام ممتاز از حیث فقهی با قاعده تقسیم سود به نسبت سرمایه («الرَّابِعُ عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ») در تعارض بدوی به نظر می‌رسد، لکن فقه‌های معاصر بر پایه قاعده حاکمیت اراده و عموم حدیث نبوی «الْمُؤْمِنُونَ عِنْدَ شُرُوطِهِمْ»، تخصیص مزایای مالی مازاد یا اولویت در دریافت سود به موجب شرط ضمن عقد را مشروع و الزام‌آور می‌دانند. ماهیت سهام وثیقه مدیران نیز کاملاً با نهاد عقد رهن در فقه قابل تطبیق است؛ با وجود آنکه برات، سفته و اوراق سهام در فقه سنتی مصداق اموال عینی مادی نیستند، اما تودیع فیزیکی ورقه سهم یا انسداد سیستمی آن در نماد شرکت، قبض اعتباری لازم را جهت تحقق وثیقه شرعی محقق ساخته و مانع استیفای سایر طلبکاران از عین مرهونه تا زمان فک رهن شرعی می‌شود. تأسیس سهام خزانه در فقه به دلیل اتحاد مالک و مملوک (امتناع تملک انسان بر نفس مال خویش) محل اشکال بوده، اما از منظر فقهی با استناد به احکام ولایت حاکم، مصلحت نظام اقتصادی و تفکیک میان دارایی شخصیت حقوقی و ارکان اداره‌کننده توجیه می‌گردد. **پیوست قوانین خاص، آرای وحدت رویه و اسناد فرامرزی** تأسیس، خرید و واگذاری سهام خزانه به موجب ماده ۲۸ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴ و دستورالعمل اجرایی مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار تنظیم شده است که تصریح می‌دارد سهام مزبور سقف ۱۰ درصدی داشته و حقوق مالی و غیرمالی آن به حالت تعلیق کامل درمی‌آید. بر اساس ماده ۴۰ لایحه قانونی ۱۳۴۷ و رویه قضایی محاکم تجاری، مادام که انتقال سهام بانام در دفتر ثبت سهام شرکت قید نشده باشد، دادخواست ابطال مصوبات مجمع یا مطالبه سود از جانب خریدار سند عادی مسموع نیست؛ این رویکرد به تأیید احکام مراجع قضایی در دعاوی الزام به ثبت انتقال سهام رسیده است. در حقوق تطبیقی و استانداردهای بازار سرمایه بین‌المللی نظیر مقررات کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا (SEC Rule ۱۰b-۱) و دستورالعمل‌های بازارهای مالی اتحادیه اروپا (MiFID II)، خرید سهام توسط شرکت ناشر مشروط به شفافیت کامل، سقف مجاز روزانه، اعلام به عموم و سلب حق رأی کامل (Disenfranchisement) است تا از معاملات مبتنی بر اطلاعات نهانی و دستکاری تصنعی در تقاضا ممانعت به عمل آید. **تله‌های مفهومی و جدول مقایسه‌ای**

- **تله سهام خزانه در شرکت‌های غیربورسی:** سهام خزانه استثنای منحصربه‌فرد شرکت‌های بورسی و فرابورسی است؛ خرید سهام شرکت توسط همان شرکت در شرکت‌های سهامی خاص و سهامی عام غیربورسی باطل و غیرقانونی است.
- **تله حقوق سهام خزانه:** سهام خزانه در زمان مالکیت ناشر نه حق رأی در مجامع عمومی دارد و نه سودی به آن تعلق می‌گیرد؛ احتساب این سهام در نصاب مجامع موجب بطلان تصمیمات است.

- **تله شرط تحدید انتقال در سهامی عام:** درج شرط موافقت هیئت مدیره یا مجامع برای انتقال سهام در شرکت های سهامی عام باطل است، اما در شرکت های سهامی خاص صحیح و معتبر است.
- **تله توقیف سهام وثیقه مدیران:** سهام وثیقه مدیران در صندوق شرکت در رهن قانونی است و تا زمان مفاسد حساب و انقضای مدت، توسط طلبکاران شخصی مدیر یا مراجع اجرای احکام قابل توقیف و حراج نیست.

ویژگی و احکام قانونی	سهام بانام	سهام بی نام	سهام ممتاز	سهام خزانة
شیوه انتقال	تشریفاتی (ثبت در دفتر سهام شرکت)	غیرتشریفاتی (صرف قبض و اقباض مادی)	تابع بانام یا بی نام بودن سهم	از طریق معاملات بورس و سامانه تسویه
حق رأی در مجامع	دارد (یک سهم، یک رأی)	دارد (به شرط ارائه ورقه سهم)	می تواند دارای حق رأی چند برابر باشد	مطلقاً فاقد حق رأی است
استحقاق سود سهام	دارد (به نسبت ارزش اسمی)	دارد (با ارائه کوپن یا گواهی)	اولویت در پرداخت یا درصد مازاد دارد	فاقد حق دریافت سود نقدی است
مرجع تجویز و انتشار	اساسنامه یا مجمع عمومی	اساسنامه یا مجمع عمومی	اساسنامه یا مجمع عمومی فوق العاده	مجوز سازمان بورس + ماده ۲۸ ق.ر.م.ت
قلمرو شرکت های مجاز	کلیه شرکت های سهامی	کلیه شرکت های سهامی	کلیه شرکت های سهامی	منحصراً شرکت های بورسی / فرابورسی

بانک سؤالات طبقه‌بندی شده آزمون‌های سراسری

۱. کدام مورد در خصوص سهام خزانه صحیح است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۰، سؤال ۶۷)

۱) سهام خزانه سهام شرکت سهامی بورسی و فاقد رأی می‌باشد. ۲) سهام خزانه همان سهام شناور شرکت‌های سهامی عام پذیرفته شده در بورس است. ۳) سهام خزانه سهام شرکت سهامی بورسی است که توسط همان شرکت به میزان سهام شناور شرکت خریداری می‌شود. ۴) سهام خزانه سهامی است که توسط شرکت سهامی عام بورسی صادر شده و به جای عرضه و پذیره‌نویسی در شرکت نگهداری می‌شود. **پاسخ تشریحی:** گزینه ۱ صحیح است. به موجب ماده ۲۸ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر مصوب ۱۳۹۴ و دستورالعمل‌های اجرایی بورس، سهام خزانه به سهامی اطلاق می‌شود که توسط شرکت سهامی عام پذیرفته شده در بورس یا فرابورس بازخرید شده و در مدت تملک، فاقد حق رأی بوده و سودی به آن تعلق نمی‌گیرد. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۲ نادرست است زیرا سهام شناور در مالکیت عموم است و سهام خزانه در مالکیت خود شرکت ناشر است. گزینه ۳ میزان خرید را معادل سهام شناور دانسته در حالی که سقف آن حداکثر ۱۰ درصد سرمایه است. گزینه ۴ ماهیت سهام خزانه را با عدم عرضه سهام جدید در زمان پذیره‌نویسی اشتباه گرفته است.

۲. با توجه به ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط همان شرکت کدام مورد نادرست است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۰، سؤال ۶۶)

۱) خرید سهام شرکت مادر به وسیله شرکت فرعی و تابعه آن ممنوع است. ۲) استهلاك سرمایه و استرداد سهام توسط شرکت امکان‌پذیر است. ۳) باز خرید سهام شرکت توسط خود شرکت مجاز است. ۴) تعویض سهام سرمایه به سهام انتفاعی امکان‌پذیر است. **پاسخ تشریحی:** گزینه ۳ صحیح است (یعنی این عبارت نادرست است). در حقوق تجارت ایران اصل بر ممنوعیت خرید سهام شرکت توسط همان شرکت است تا از صوری‌سازی سرمایه و تقلیل وثیقه طلبکاران جلوگیری شود؛ استثنای سهام خزانه صرفاً با قانون خاص ۱۳۹۴ و منحصرأ در بورس وارد شده و خارج از آن بازخرید سهام باطل است. رد سایر گزینه‌ها: گزینه ۱ خرید توسط شرکت تابعه را به درستی مشمول ممنوعیت دانسته تا از کنترل معکوس و متقاطع جلوگیری شود. گزینه‌های ۲ و ۴ ناظر بر استهلاك سرمایه (مواد ۶۵ تا ۶۷ ل.ا.ق.ت) هستند که امری قانونی و متمایز از خرید سهام شرکت است.

۳. در فرضی که اساسنامه شرکت سهامی، انتقال سهام بانام را منوط به موافقت هیئت‌مدیره نموده باشد، وضعیت حقوقی این شرط در شرکت سهامی عام و سهامی خاص به ترتیب چگونه است؟ (آزمون دکتری ۱۴۰۲، سؤال ۶۷)

۱) در هر دو شرکت صحیح و لازم‌الرعایه است.

۲) در شرکت سهامی عام باطل و در شرکت سهامی خاص صحیح و نافذ است.

۳) در شرکت سهامی عام صحیح و در شرکت سهامی خاص باطل است.

۴) در هر دو شرکت باطل و بلااثر است.

پاسخ تشریحی: گزینه ۲ صحیح است. طبق ماده ۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت ۱۳۴۷، در شرکت‌های سهامی عام نقل و انتقال سهام نمی‌تواند مشروط به موافقت مدیران یا مجامع عمومی صاحبان سهام شود؛ لذا این شرط در سهامی عام باطل و کان‌لم‌یکن است. از آنجا که این ممنوعیت قانونی اختصاص به سهامی

فهرست تحلیلی—موضوعی جامع و نمایه تخصصی (Index)

الف

- آورده غیرنقدی (تقویم کارشناسی و تصویب): ص ۹، ص ۱۲، ص ۱۳، ص ۱۴، ص ۱۵، ص ۱۶، ص ۱۷، ص ۱۸، ص ۳۱.
- اتفاق آرا در شرکتهای سهامی: ص ۱۲، ص ۱۴، ص ۱۶، ص ۱۸، ص ۲۰، ص ۳۸، ص ۷۱، ص ۷۲.
- اجرائیه مستقیم چک صیادی (ماده ۲۳ قانون صدور چک): ص ۱۳۸، ص ۱۴۴.
- اجازه لاحق در تصمیمات مجامع و بطلان: ص ۴۱، ص ۵۴.
- ادغام شرکتها (ساده، یکپارچه، تشکلی و ترکیبی): ص ۷۸، ص ۸۰، ص ۸۱، ص ۸۲، ص ۸۴.
- ارزیابی داراییها بر پایه کارشناس رسمی: ص ۹، ص ۱۰، ص ۱۲، ص ۱۶، ص ۱۸، ص ۲۰، ص ۲۱.
- استقلال امضاها در اسناد تجاری: ص ۹۱، ص ۱۰۳، ص ۱۰۴.
- استرداد سرمایه در تصفیه: ص ۹، ص ۲۱، ص ۷۲، ص ۷۳.
- اعتبار اسنادی اتکایی (Back-to-Back L/C): ص ۲۶۰، ص ۲۶۱.
- اعتبار اسنادی غیرپادار (Non-Operative L/C): ص ۲۶۰، ص ۲۶۱.
- اعتبار اسنادی گردان (Revolving L/C): ص ۲۶۰، ص ۲۶۱.
- اعسار اشخاص حقوقی (ممنوعیت موضوع ماده ۱۵ قانون محکومیتهای مالی): ص ۱۹۰، ص ۱۹۱.
- افزایش سرمایه (آورده نقدی، مطالبات و اندوخته): ص ۶۷، ص ۶۸، ص ۶۹، ص ۷۰، ص ۷۱.
- افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی داراییها: ص ۶۷، ص ۶۹، ص ۷۰.
- اقربای نسبی و سببی در بازرسی: ص ۶۰، ص ۶۱، ص ۶۲، ص ۶۳، ص ۶۴، ص ۶۶.
- امضاهای مجاز و قید اجتماع (اعتبار در برابر ثالث): ص ۴۷، ص ۴۸، ص ۴۹، ص ۵۱، ص ۵۳، ص ۲۸۳.
- انحلال اختیاری و تعیین مدیر تصفیه: ص ۸۵، ص ۸۶، ص ۸۷، ص ۸۸.

- انحلال بدون تصفیه: ص ۷۸، ص ۸۰، ص ۸۲.
- انتقال قهری اموال غیرمنقول به ثبت شرکت‌ها: ص ۷۸، ص ۷۹، ص ۸۱، ص ۸۴.
- اهلیت ظاهری مدیران (دکترین حمایت از ثالث): ص ۴۷، ص ۴۸، ص ۵۰.
- ایرادات براتی و استثنائات آن (جعل، عدم سمت، حجر): ص ۱۱۰، ص ۱۱۱.
- اینکوترمز ۲۰۲۰ (نقاط انتقال هزینه و ریسک): ص ۲۴۸، ص ۲۴۹، ص ۲۵۰، ص ۲۵۲.

ب

- بازخريد سهام توسط شرکت ناشر (اصل ممنوعیت و استثنا): ص ۹، ص ۲۱، ص ۲۴.
- بازرسان قانونی (استقلال، صلاحیت و موانع قانونی): ص ۶۰، ص ۶۱، ص ۶۲، ص ۶۴، ص ۶۵.
- برات (الزامات شکلی و شرایط صوری): ص ۹۱، ص ۹۲، ص ۹۳، ص ۹۴، ص ۹۶.
- برگ وثیقه انبار عمومی: ص ۲۹۹، ص ۳۰۰.
- بطلان قابل تصحیح (مواد ۲۷۰ و ۲۷۱ ل.ا.ق.ت): ص ۴۰، ص ۴۱، ص ۴۳، ص ۴۵.
- بگیر یا بپرداز (Take-or-Pay Clause): ص ۲۴۸، ص ۲۵۰.

پ

- پذیرهنویسی سهام (تعهد، مهلت و کاهش سرمایه): ص ۱۳، ص ۱۴، ص ۱۵، ص ۱۶، ص ۱۹.
- پروتست / واخواست عدم تأدیه: ص ۱۱۷، ص ۱۱۸.

ت

- تجزیه جزئی شرکت: ص ۷۸، ص ۸۰، ص ۸۱، ص ۸۲.
- تجزیه کلی شرکت: ص ۷۸، ص ۸۰، ص ۸۱، ص ۸۲، ص ۸۴.
- تخلیه در اینکوترمز (DPU در برابر DAP): ص ۲۴۸، ص ۲۵۰.
- تعهد پرداخت بانکی (BPO): ص ۲۷۲، ص ۲۷۳.

- تقویم آورده‌های غیرنقدی (ماده ۷۶ و ۸۲ ل.ا.ق.ت): ص ۱۲، ص ۱۳، ص ۱۵، ص ۱۶، ص ۱۷، ص ۱۸، ص ۲۱.
- تضامن تجاری عرضی (ماده ۲۴۹ ق.ت): ص ۱۰۳، ص ۱۷۲.
- تضامن مدیران در ورشکستگی (ماده ۱۴۳ ل.ا.ق.ت): ص ۵۳، ص ۵۴، ص ۵۶، ص ۵۸، ص ۶۰.
- توقف از تأدیه دیون (معیارها و تاریخ توقف): ص ۱۷۹، ص ۱۸۰.
- توقیف مبلغ پرداخت‌نشده سهام (ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت): ص ۲۷، ص ۲۸، ص ۳۰، ص ۳۱، ص ۳۳.

ج

- جانشینی عام (Universal Succession): ص ۷۸، ص ۷۹، ص ۸۱، ص ۸۲، ص ۸۴.
- جانشینی مدیر تصفیه (ماده ۲۳۱ ل.ا.ق.ت): ص ۸۵، ص ۸۶، ص ۸۷، ص ۸۸، ص ۸۹.

چ

- چک صیادی و ثبت سیستمی: ص ۱۳۱، ص ۱۳۲.

ح

- حق‌العمل‌کاری و معامله با خود (ماده ۳۷۳ ق.ت): ص ۲۹۴، ص ۲۹۵.
- حفظ سرمایه (Capital Maintenance): ص ۹، ص ۱۱، ص ۲۱، ص ۲۷، ص ۲۸، ص ۷۲.

خ

- خروج از موضوع شرکت (Ultra Vires): ص ۴۷، ص ۴۸، ص ۵۱.

د

- دادرسی خصوصی کوتاه (Mini-Trial): ص ۲۴۸، ص ۲۵۲.
- دفتر ثبت سهام و تشریفات انتقال: ص ۹، ص ۲۱، ص ۲۴، ص ۲۵.
- دلالتی و ید ضمانی دلال (ماده ۳۳۹ ق.ت): ص ۲۸۹، ص ۲۹۰.
- دوران مشکوک تاجر (ماده ۴۲۳ و ۴۲۶ ق.ت): ص ۱۹۷، ص ۱۹۸، ص ۲۰۳.

ر

- رأی گیری تجمعی یا انباشته (ماده ۸۸ ل.ا.ق.ت): ص ۳۴، ص ۳۶، ص ۳۹.
- رأی وحدت رویه شماره ۷۸۸ (خسارت تأخیر تاجر متوقف و ضامن): ص ۱۸۴، ص ۱۸۵.
- رد صلاحیت بازرسان (ماده ۱۴۷ ل.ا.ق.ت): ص ۶۰، ص ۶۱، ص ۶۳، ص ۶۴، ص ۶۶.

س

- سلب حق تقدم سهام (ماده ۱۶۷ ل.ا.ق.ت): ص ۶۷، ص ۶۸، ص ۷۰، ص ۷۲.
- سهام بانام و بی نام: ص ۹، ص ۱۰، ص ۱۱، ص ۲۱، ص ۲۳.
- سهام خزانه (ماده ۲۸ قانون رفع موانع تولید): ص ۹، ص ۱۰، ص ۱۱، ص ۲۱، ص ۲۳، ص ۲۴، ص ۲۶.
- سهام ممتاز: ص ۹، ص ۱۰، ص ۱۱، ص ۲۱، ص ۲۳، ص ۲۵.
- سهام وثیقه مدیران: ص ۹، ص ۱۰، ص ۱۱، ص ۲۱، ص ۲۳، ص ۲۶.

ش

- شرایط صوری و الزامات شکلی اسناد تجارتي: ص ۹۱، ص ۹۲، ص ۹۳، ص ۹۴، ص ۹۶.
- شرکت با مسئولیت محدود (مسئولیت نسبی مدیران): ص ۵۵، ص ۵۷، ص ۲۳۰، ص ۲۳۱.

ص

- صورت دارایی و ترازنامه (ضمانت اجرای ماده ۱۵۲ ل.ا.ق.ت): ص ۶۱، ص ۶۲، ص ۶۴، ص ۶۶.

ض

- ضمانت نامه بانکی عندالمطالبه (۷۵۸URDG): ص ۲۶۶، ص ۲۶۷.

ظ

- ظهرونیسی توکیلی / وکالت در وصول: ص ۱۶۰، ص ۱۶۱.

ف

- فاکتورینگ و فورفیتینگ (وجوه افتراق و اشتراک): ص ۲۷۲، ص ۲۷۳.
- فاصله نشر آگهی تا مجمع (ماده ۹۸ ل.ا.ق.ت): ص ۳۸، ص ۴۰، ص ۴۲، ص ۴۴، ص ۴۵.
- فراخوان تأدیه سهم (Call on Shares): ص ۲۷، ص ۲۸، ص ۳۱.

ق

- قائم مقام تجارتي و آگهی قيد اجتماع (ماده ۳۹۷ ق.ت): ص ۲۸۳، ص ۲۸۴.
- قبولی برات و قبولی شخص ثالث (ماده ۲۲۸ و ۲۳۹ ق.ت): ص ۹۷، ص ۹۸، ص ۹۹.
- قرارداد ارفاقي (شروط و آثار): ص ۲۱۶، ص ۲۱۷.

ک

- کاهش اجباری سرمایه (ماده ۱۴۱ ل.ا.ق.ت): ص ۷۲، ص ۷۳، ص ۷۴، ص ۷۵، ص ۷۶، ص ۷۸.
- کاهش اختیاری سرمایه (حق اعتراض بستانکاران): ص ۷۲، ص ۷۳، ص ۷۴، ص ۷۵، ص ۷۷.
- کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (CISG ۱۹۸۰): ص ۲۵۴، ص ۲۵۵.
- کنوانسیون ۱۹۳۰ ژنو راجع به برات و سفته: ص ۹۱، ص ۹۲، ص ۹۳، ص ۹۴، ص ۹۶، ص ۹۸.

م

- مجامع عمومی (حدنصاب‌های رسمیت و اکثریت نوبت اول و دوم): ص ۳۴، ص ۳۵، ص ۳۶، ص ۳۷، ص ۳۸، ص ۳۹.
- مرجع ثبت شرکت‌ها (صلاحیت در دعوت مجمع طبق ماده ۲۳۱ ل.ا.ق.ت): ص ۸۵، ص ۸۶، ص ۸۷، ص ۸۹.
- مرور زمان براتی (ماده ۳۱۸ و ۳۱۹ ق.ت): ص ۱۲۴، ص ۱۲۵.
- مرور زمان دعوای ابطال تصمیمات مجمع (ماده ۲۷۲ ل.ا.ق.ت): ص ۴۱، ص ۴۲، ص ۴۶.
- مسئولیت تضامنی ناقل و منتقل‌الیه سهم (ماده ۳۳ ل.ا.ق.ت): ص ۲۷، ص ۲۸، ص ۳۰، ص ۳۲.
- معاملات مدیران با شرکت (تشریفات و ضمانت اجرای ماده ۱۲۹ و ۱۳۰ ل.ا.ق.ت): ص ۵۳، ص ۵۴، ص ۵۶، ص ۵۸، ص ۵۹.

ن

- نقض اساسی قرارداد (Fundamental Breach): ص ۲۵۴، ص ۲۵۵.
- نصاب‌های افزایش سرمایه (ماده ۱۵۹ و ۱۶۰ ل.ا.ق.ت): ص ۶۷، ص ۶۹، ص ۷۱.

و

- وام و اعتبار به مدیران (بطلان مطلق ماده ۱۳۲ ل.ا.ق.ت): ص ۵۴، ص ۵۶، ص ۵۷.
- ورشکستگی فرامرزی (نظریه وحدت در برابر سرزمینی بودن): ص ۲۲۲، ص ۲۲۳.
- هیئت غرما و تقسیم وجوه: ص ۲۱۰، ص ۲۱۱.

فهرست منابع

الف) کتب فقهی، حقوقی و مراجع دکترین

- اخلاقی، بهروز. (۱۳۹۵). *حقوق تجارت بین الملل، اسناد تجارتي و حاکمیت شرکتی*. انتشارات دانشگاه تهران.
- اسکینی، ربیعا. (۱۳۹۸). *حقوق تجارت: کلیات، شرکت های تجارتي، اسناد تجارتي و ورشکستگی* (دوره ۵ جلدی). سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت).
- انصاری، مرتضی بن محمدامین. (۱۴۱۵ ق). *کتاب المکاسب والبیع و الخيارات* (ج. ۶-۱). مجمع الفکر الاسلامی.
- حلی، جعفر بن حسن (محقق حلی). (۱۴۰۸ ق). *شرائع الإسلام فی مسائل الحلال والحرام* (ج. ۴-۱). انتشارات استقلال.
- صقری، محمود. (۱۳۹۶). *حقوق بازرگانی: شرکتهای تجارتي و تغییرات ساختاری ادغام و تجزیه*. شرکت سهامی انتشار.
- عاملی، زین الدین بن علی (شهید ثانی). (۱۴۱۰ ق). *الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقية* (کلانتر، سید محمد، مصحح؛ ج. ۱-۱۰). مکتبة الداوری.
- عاملی، محمد بن مکی (شهید اول). (۱۴۱۷ ق). *الدروس الشرعية فی فقه الإمامية* (ج. ۳-۱). مؤسسه النشر الإسلامی.
- کاتوزیان، ناصر. (۱۳۹۴). *قواعد عمومی قراردادها و مسئولیت مدنی مرتبط با معاملات تجاری* (ج. ۱-۵). شرکت سهامی انتشار.
- گروه مؤلفین پردازش. (۱۴۰۵). *دایره المعارف تحلیلی حقوق: دکترین حقوق تجارت*. انتشارات پردازش.

ب) قوانین و مقررات مصوب ملی

- قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۲۱، روزنامه رسمی شماره ۱۶۰۷۰ (۱۳۷۹).
- قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی مصوب ۱۳۱۸/۰۴/۲۴، روزنامه رسمی شماره ۳۴۹۵ (۱۳۱۸).
- قانون استخدام و استفاده از خدمات تخصصی و حرفه ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۱، روزنامه رسمی شماره ۱۴۲۵۰ (۱۳۷۲).
- قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۰۸/۰۱، روزنامه رسمی شماره ۹۶۲۳ (۱۳۵۶).
- قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵ با اصلاحات بعدی، روزنامه رسمی شماره ۱۸۴۸۱ (۱۳۸۷).

- قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۰۱، روزنامه رسمی شماره ۱۷۷۰۹ (۱۳۸۴).
- قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۱۷، روزنامه رسمی شماره ۱۷۴۸۴ (۱۳۸۳).
- قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۰۲/۱۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، مجموعه قوانین وزرات دادگستری (۱۳۱۱).
- قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷، روزنامه رسمی شماره ۱۷۱۶۷ (۱۳۸۲).
- قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی (FIPPA) مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹، روزنامه رسمی شماره ۱۶۶۸۸ (۱۳۸۱).
- قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰/۱۲/۲۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی، مجموعه قوانین وزرات دادگستری (۱۳۱۰).
- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۰۲/۱۵، روزنامه رسمی شماره ۲۱۶۱۸ (۱۳۹۸).
- قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱، روزنامه رسمی شماره ۲۰۴۴۹ (۱۳۹۴).
- قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۰۴/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی (اصلاحی ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰)، روزنامه رسمی شماره ۲۱۴۸۳ (۱۳۹۷) و ۲۲۱۹۸ (۱۴۰۰).
- قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۰۸/۲۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام، روزنامه رسمی شماره ۱۳۳۸۷ (۱۳۶۹).
- قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۰۳ با اصلاحات بعدی، روزنامه رسمی شماره ۱۲۵۴۷ (۱۳۶۶).
- قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی، مجموعه قوانین وزرات دادگستری (۱۳۰۷).
- قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام، روزنامه رسمی شماره ۲۰۴۹۱ (۱۳۹۴).
- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۰۲/۱۹، روزنامه رسمی شماره ۱۹۵۹۵ (۱۳۹۱).
- لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ کمیسیون خاص مشترک مجلسین، روزنامه رسمی شماره ۷۰۵۴ (۱۳۴۷).

ج) آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و مصوبات اجرایی

- سازمان بورس و اوراق بهادار. (۱۳۹۴). دستورالعمل اجرایی خرید، نگهداری و عرضه سهام خزانة (مصوب هیئت‌مدیره مورخ ۱۳۹۴/۰۶/۰۳).
- سازمان بورس و اوراق بهادار. (۱۴۰۱). دستورالعمل حاکمیت شرکتی ناسران پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران (مصوب هیئت‌مدیره مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۸).
- هیئت وزیران. (۱۳۸۸). آیین‌نامه اجرایی روش‌های ادغام و تجزیه شرکت‌های تجارتي موضوع ماده ۱۰۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (تصویب‌نامه شماره ۲۱۷۲۵۴/ت/۱۳۸۵-۴۳۵۰ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۰۵).
- هیئت وزیران. (۱۳۹۴). آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی (تصویب‌نامه شماره ۱۲۳۴۰۲/ت/۱۳۹۴-۵۰۶۵۹ هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۲).

د) رویه قضایی و آرای وحدت رویه

- دیوان عالی کشور. (۱۳۵۱). رأی وحدت رویه شماره ۳۷ هیئت عمومی دیوان عالی کشور در خصوص خسارت تأخیر تأدیه ورشکسته (مورخ ۱۳۵۱/۰۱/۲۹).
- دیوان عالی کشور. (۱۳۵۳). رأی وحدت رویه شماره ۱۵۵ هیئت عمومی دیوان عالی کشور راجع به احراز تاریخ توقف و معاملات دوره مشکوک تاجر (مورخ ۱۳۵۳/۱۲/۱۴).
- دیوان عالی کشور. (۱۳۹۲). رأی وحدت رویه شماره ۷۲۹ هیئت عمومی دیوان عالی کشور پیرامون صلاحیت محلی دادگاه‌ها در دعاوی ابطال مصوبات مجامع عمومی شرکت‌ها (مورخ ۱۳۹۲/۰۲/۰۹).
- دیوان عالی کشور. (۱۳۹۹). رأی وحدت رویه شماره ۷۸۸ هیئت عمومی دیوان عالی کشور در باب تسری توقف خسارت تأخیر تأدیه تاجر ورشکسته به ضامنان (مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۶).
- دیوان عالی کشور. (۱۴۰۱). رأی وحدت رویه شماره ۸۲۱ هیئت عمومی دیوان عالی کشور در خصوص احکام ضمانت در اسناد تجارتي و توقف تاجر (مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۲۰).
- اداره کل حقوقی قوه قضائیه. (۱۴۰۰). مجموعه نظرهای مشورتي در امور تجارتي: کالبدشکافي ماده ۱۱۸ و ۱۲۹ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت. معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضائیه.

و) اسناد، کنوانسیون‌ها و مقررات بین‌المللی (International Sources & Latin)

- on co-ordination of ۱۹۶۸ March ۹/EEC of ۱۵۱/۶۸ Council Directive safeguards which, for the protection of the interests of members and others, *Official Journal of the* ,are required by Member States of companies *European Communities* ,۶۵L, ۸-۱۲.
- Directive ۳۰/۲۰۱۲ of the European Parliament and of the Council of ۲۵/EU on coordination of safeguards in respect of the formation of ۲۰۱۲ October public limited liability companies and the maintenance and alteration of *Official Journal of the European Union* ,their capital ۳۱۵L, ۷۴-۹۷.

- *Uniform customs and practice* (۲۰۰۷) International Chamber of Commerce
ICC Services)for documentary credits (UCP
- *Uniform rules for demand* (۲۰۱۰) International Chamber of Commerce
ICC Services)υδguarantees (URDG
- *Uniform rules for bank* (۲۰۱۳) International Chamber of Commerce
ICC Services)υδpayment obligations (URBPO
- : *ICC rules for ۲۰۲۰Incoterms* (۲۰۱۹) International Chamber of Commerce
ICC Publication No.) *the use of domestic and international trade terms*
) . ICC Services ۷۲۳
- *Convention providing a uniform law for bills of* (۱۹۳۰) League of Nations
) . League of ۱۹۳۰ (Geneva Convention *exchange and promissory notes*
۲۵۷, ۱۴۳ Nations Treaty Series,
- *Convention providing a uniform law for cheques* (۱۹۳۱) League of Nations
۳۵۵, ۱۴۳) . League of Nations Treaty Series, ۱۹۳۱ (Geneva Convention
- OECD / *OECD principles of corporate governance ۲۰G* (۲۰۱۵) .OECD
[-en9789264236882/10.1787https://doi.org/](https://doi.org/10.1787/en9789264236882/10.1787https://doi.org/) Publishing
- (۲۰۰۲) ۷۴۵ Stat. ۱۱۶, ۲۰۴-۱۰۷, Pub. L. No. ۲۰۰۲ Sarbanes-Oxley Act of
- *United Nations convention on international bills of* (۱۹۸۸) .UNCITRAL
United Nations *exchange and international promissory notes*
- *UNIDROIT convention on international factoring* (۱۹۸۸) .UNIDROIT
International Institute for the Unification of Private Law
- *Convention on the recognition and enforcement of* (۱۹۵۸) .United Nations
(New York Convention). United Nations Treaty *foreign arbitral awards*
۳, ۳۳۰ Series,
- *United Nations convention on contracts for the* (۱۹۸۰) .United Nations
۳, ۱۴۸۹ United Nations Treaty Series, *international sale of goods (CISG)*